

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра туризму і готельно-ресторанного сервісу

Дмитренко Тетяна Сергіївна

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В
СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Спеціальність: 242 Туризм

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ І. С. Зігунова,

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму і готельно-
ресторанного сервісу

Виконавець

_____ Т. С. Дмитренко

«_____» _____ 2020 року

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ.....	5
1.1. Сутність та особливості розвитку подієвого туризму	5
1.2 Основні підходи щодо класифікації ринків подієвого туризму	14
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	22
2.1. Ресурсний потенціал для розвитку подієвого туризму в Сумській області.....	24
2.2. Аналіз розвитку подієвого туризму в Сумській області.....	39
2.3. Проблеми та перспективи розвитку подієвого туризму в Сумській області.....	50
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ЗАХОДУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ У ЛИПОВОДОЛИНСЬКОМУ РАЙОНІ НА ПРИКЛАДІ «ФЕСТИВАЛЮ ЛИПИ»	56
3.1. Розробка програми івент-заходу «Фестиваль Липи».....	56
3.2. Калькуляція івент-заходу «Фестиваль Липи»	60
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Туристична галузь є однією з найбільш динамічно розвиваючих у світі сфер економічної діяльності і на етапі сьогодення в межах існуючого туристичного простору сформувався його особливий сегмент – подієвий простір, частка якого в секторі туристичних послуг кожного року тільки зростає. Поява та розвиток на міжнародному ринку туристських послуг подієвого туризму зумовлюють підвищення попиту серед споживачів на цей досить новий напрям в галузі. З кожним роком кількість туристів подієвих турів тільки зростає, що в свою чергу, викликає необхідність у створенні нової модернізованої інфраструктури, дослідженні туристичного попиту на подієвий туризм, а також факторів, які прямо та опосередковано мають вплив на нього, підготовці кваліфікованих спеціалістів для взаємодії зі споживачами під час проведення заходів та залученні грошових коштів для просування, реалізації та розвитку івент-турів. Тож запровадження подієвого туризму на території України, в тому числі Сумської області, буде сприяти підвищенню рівня економіки країни, розвитку внутрішнього туризму та росту туристичних потоків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості подієвого туризму розглядаються у працях А. Бабкіна, М. Біржакова, Ю. Блохіної, М. Кабушкіна, І. Давиденка, також ресурси подієвого туризму досліджуються в роботах І. Смаля, а одним із перших закордонних науковців, що почали досліджувати явище подієвого туризму був професор канадського університету Дональд Гетц. Але все ж питання розвитку подієвого туризму в Сумській області потребує подальшого аналізу та дослідження.

Метою дипломної роботи є дослідження стану подієвого туризму в Сумській області.

Завдання дипломної роботи наступні:

1. Визначити теоретичні та методологічні аспекти подієвого туризму.
2. Дослідити сучасний стан подієвого туризму в Сумській області.

3. Розробити захід подієвого туризму в Липоводолинському районі Сумської області

Об'єктом дослідження є подієвий туризм в Сумській області.

Предметом дослідження є стан та перспективи розвитку подієвого туризму в Сумській області.

Методи дослідження, які використовувались при написанні роботи: аналіз та синтез інформації по темі, порівняння, описовий метод та метод узагальнення.

Наукова новизна даної роботи полягає в тому, що було досліджено сучасний стан подієвого туризму в Сумській області і розроблено програму власного фестивалю в смт. Липова Долина Сумської області.

Практичне значення даної роботи полягає в тому, що досліджені та узагальнені матеріали роботи можуть в подальшому використовуватись фахівцями туризму з таких напрямків як: організація туризму, туроперейтинг, маркетинг та менеджмент в туризмі. А також безпосереднє втілення в життя програми запропонованого фестивалю.

Апробація результатів та публікацій. Апробація була проведена в збірнику наукових праць Стан та перспективи сучасного туризму. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції. Зб. наук. праць. – Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. – 182 с. Суми, 5 – 6 грудня 2019 (Додаток А) та збірнику наукових праць Індустрія туризму та гостинності: досвід, проблеми, перспективи. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Суми, 14 – 15 травня 2020. Суми: ФОП Цьома С. П., 2020 (Додаток Б), а також на Регіональній науково-практичній конференції «Туризм в стилі ЕКО» 23 вересня 2020 року.

Структура роботи. Дана кваліфікаційна робота складається із: вступу; двох теоретичних та одного практичного розділу; висновків до кожного розділу; загальних висновків; списку використаних джерел; додатків.

Загальний обсяг складає 81 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність та особливості розвитку подієвого туризму

Останнім часом в міжнародному туризмі за рахунок ефекту глобалізації відбувається постійна конкуренція між популярними напрямками та пошуками найбільш оптимальних пропозицій на ринку туристичних послуг. Тож в цій ситуації саме подієвий туризм може виступити вагомим елементом для розвитку туристичних дестинацій, для залучення потенційних клієнтів та споживачів, а також пошуку нових інвестицій та поліпшення рівня економіки як на регіональному, так і на місцевому рівні.

За оцінкою Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) в наш час одним із найбільш перспективних видів для розвитку економіки країни є саме подієвий туризм або як ще його називають івент (event)-туризм, адже слово «event», що з англійської означає «подія» / «захід», має багато значень, його можна розглядати з соціально-культурної сторони, так і з технічної, і навіть з філософської, або ще його тлумачать як «заплановану соціально-суспільну подію/захід, що здійснюється з певною метою і в певний час». Як в світі так і в Україні поступово стають все більш популярні event-тури, це ті тури, які є поєднанням традиційного відпочинку та участі у певних різносторонніх заходах. Тому подієвий туризм як окремий вид туризму заслуговує особливої уваги, адже з кожним роком набирає все більшої популярності і швидких масштабів розвитку, і тому дослідження розвитку даного виду туризму як в Україні так і в Сумській області є актуальною темою [40; 78].

Зараз розглянемо як подієвий туризм розвивався з давніх часів по сьогоднішній день, дізнаємося які були перші івент-тури і звідки взагалі з'явилося це поняття. Умовно можемо розділити розвиток подієвого туризму на три етапи. Перший – від найдавніших часів і до другої половини дев'ятнадцятого століття; другий – з другої половини дев'ятнадцятого століття і до другої половини

двадцятого століття, а третій відповідно з кінця двадцятого століття і по сьогоднішні дні. Тож давайте детальніше розглянемо кожен з цих трьох етапів.

Перший етап є початковим етапом розвитку подієвого туризму, етапом зародження. Предками цього сучасного подієвого туризму, який ми знаємо нині, можемо вважати будь-які поїздки, що здійснювались в давнину і метою яких було відвідування певного святкування чи змагання. Прикладом таких заходів були: свято Діоніса, що присвячене збору винограду чи Олімпійські ігри, проходили в Давній Греції. Ці події зазвичай були місцевого і національного масштабу.

Популярними були ярмарки, так як в них брали участь всі без виключення верстви та класи населення, незалежно від статусу чи матеріального становища, і були вони одними із найважливіших заходів, адже виконували як економічну функцію, адже це був великий ринок, де можна було знайти все, що завгодно, так і рекреаційну, так як люди відпочивали та набиралися незабутніх вражень від тих видовищ, які були обов'язковою частиною кожної ярмарки. Ось наприклад, у Франції на ярмарках можна було побачити театралізовані вистави, які були дуже популярними ще з XVI століття. А ще на ярмарках завжди були присутні короновані особи, які там похизувалися своїми вишуканими та розкішними нарядами та вбраннями. А у Венеції, наприклад, був ярмарок Вознесіння – це було пишне театралізоване і ритуальне дійство. І також саме в цей час відбувалася церемонія заручин венеціанського дожа з морем і більше 100 тис. людей з'їхалися, щоб подивитися на це видовище [54, 80].

А вже пізніше такі знакові події почали привертати увагу мешканців інших держав, спочатку сусідніх, а згодом і далеких. Наприклад, це був Венеціанський карнавал, який вже у XVII столітті набув міжнародної популярності і здобув «унікальне обличчя», те, за яким ми знаємо його і сьогодні з традиційними перевдяганнями в різні костюми та цими вишуканими масками, хоча відправною історичною точкою карнавалу став ще далекий 1094 рік. Карнавал з кожним роком перетворювався у все яскравіше шоу, в якому

приймали участь і аристократи, і прості люди, це також були приїжджі гості з інших міст та країн. Тож Венеціанський карнавал та обряд заручин дожа Венеції з морем були на той момент основними подіями міста, які з часом отримали статус міжнародних. Звісно ж, заходи подібного типу проводились і в інших країнах, але вони не були такі популярні.

Увагу людей завжди привертала церемонія коронацій, весілля і вінчання, які і нині не втрачають своєї популярності, до речі. Можемо привести в приклад церемонію весілля принца Великобританії Вільяма і Кейт Міддлтон, яка відбувалась 29 квітня 2011 року і привабила сотні тисяч туристів до країни. А в Німеччині в честь одруження принца Людвіга та принцеси Терези Саксонської-Гільдбурггаузької у жовтні 1810 році було вперше проведено пивний фестиваль, і відтоді як бачимо Октоберфест є одним з найпопулярніших у світі і щорічно завойовує все більше відвідувачів.

Другий етап розвитку є етапом становлення організованого подієвого туризму. Першим, хто почав організовувати подорожі, присвячені певній події, тобто теперішньому подієвому туризму, був англієць Томас Кук, який у 1851 році, коли дізнався, що у лондонському Гайд-парку було збудовано великий павільйон для торгівельно-промислової виставки вирішив організувати поїздки на цю виставку для різних категорій та прошарків суспільства. Він взявся рекламувати свою ідею в нещодавно заснованому власному журналі під назвою «Екскурсант». І як результат: на цій виставці побувало більше ніж 165 тисяч людей.

І тому вже з другої половини XIX століття проведення ось таких торгівельно-промислових виставок почало проводитися на регулярній основі.

Після успішного проведення виставки в Лондоні подібна виставка пройшла в Дубліні і Парижі на Єлисейських полях у 1855 році. До Парижа поїдку організував теж Томас Кук і це був його перший туристичний маршрут за кордон і тому, щоб все пройшло вдало, він вирішив укласти договори з власниками місцевих закладів розміщення та харчування, з господарями транспортних засобів, що могло б гарантувати туристам

комфортні та спокійні умови в поїзді. А також спеціально для цієї подорожі він видав власний путівник [54, 115].

Завдяки такій успішній організаційній діяльності триумф даної виставки був такий величезний, що Т. Кук навіть отримав вдячність імператора від особистого секретара Наполеона III після закінчення сезону.

Відкриття Суецького каналу 4 жовтня 1869 року також було перетворене на туристичне шоу під керівництвом Томаса Кука.

Історія карнавалу в Ріо-де-Жанейро починається ще з XVII століття, коли до Бразилії було завезено португальський карнавал. До першої половини XIX століття в ньому були присутні риси італійського та французького карнавалів, але вже з другої половини XIX століття сформувалося власний індивідуальний образ Бразильського карнавалу та його імідж і обличчя. Перша школа самби з'явилася в Ріо-де-Жанейро у 1928 році і після цього така традиція як паради шкіл самби почала розповсюджуватися і на інші міста Бразилії. Всесвітньо популярним даний карнавал стає у другій половині XX століття і залишається таким і до сьогодні, родзинкою його є паради шкіл самби, яскраві та відверті костюми учасників і неповторність латиноамериканської атмосфери свята.

Третій етап розпочався з другої половини XX століття і триває до нині, це етап масового поширення та функціонування подієвого туризму. Такі фестивалі як Венеціанський, Бразильський з другої половини XX століття стають всесвітньо популярними, набувають особливих нових рис і ознак, отримують власний впізнаваний імідж та стають візитівками своїх міст. На регулярній основі вже починають проводитися та притягувати тисячі вболівальників і туристів Олімпійські ігри, чемпіонати світу з різних видів спорту, також в цей час започатковуються та згодом отримують статус «традиційних» такі кінофестивалі як Берлінський та Канський, із гастрономічних фестивалів можемо виділити Октоберфест (Німеччина), Паризький салон шоколаду (Франція), Фестиваль морепродуктів (Гров, Іспанія) тощо. На даному етапі розвитку подієвого туризму кожна з країн прагнувши якось виділитись і

самовиразитись почала створювати неповторне враження і відчуття свята, яке, коли відчуєш одного разу, вже не зможеш забути.

В подієвих турах поєднується відпочинок з екскурсіями у відомих туристичних дестинаціях з відвідуванням подій і заходів у сфері мистецтва, культури, освіти, спорту тощо. Окрім цього на даному етапі розвиток цього виду туризму вже починає підтримуватися владою та підприємцями, оскільки вже зрозуміло, що крім прибутків він дає гарну рекламу для певного регіону чи країни. Також на цьому етапі подієвий туризм стає організованим та масовим явищем у всьому світі і без якого вже неможливо уявити життя сучасної людини. За даними туроператорів туристи здебільшого обирають популярні та відомі події і заходи, до яких можемо віднести, наприклад, чемпіонати світу та континентів, Олімпійські ігри, Канський кінофестиваль, церемонія вручення премії "Оскар", циркові свята в Парижі, мюнхенський "Октоберфест", сезонні тижні мод у Мілані, Парижі, Токіо та Нью-Йорку, аукціони "Сотбі" та "Крісті", Венеціанський та Бразильський карнавали тощо.

Так як з кожним роком кількість туристів сегменту подієвого туризму невпинно росте, він потребує дослідження й удосконалення в його організації, тому у цьому велику роль відіграє вивчення суті його поняття, а також розробка класифікації та критеріїв до неї.

Тож зараз розглянемо поняття «подієвий туризм» та розкриємо його суть. Характерною особливістю подієвого (або ще можемо назвати його івентного) туризму є присвячення подорожі до певної події, свята або ж видовища, це можуть бути національні фестивалі чи карнавали, різноманітні конкурси, змагання (спортивні, музичні, танцювальні), різні театралізовані вистави, дійства, а також це можуть бути явища природного характеру, які приваблюють туристів своєю унікальністю та неповторністю [8].

Подієвий туризм є порівняно молодим напрямком туризму як в Україні, так і у світі, головною мотивацією у споживачів в якому виступає бажання відвідати певну подію (спортивну, розважальну, музичну тощо) або ж прийняти у ній участь. Івент-тури одночасно поєднують у собі рекреацію,

відпочинок і розваги. За оцінками Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) зараз саме подієвий туризм є одним з найперспективніших видів туризму у світі. Адже саме він може вразити насиченістю, видовищністю та яскравістю програми, і чудовою атмосферою. А ще однією з ключових особливостей подієвого туризму є невичерпність ресурсів, адже завжди можна придумати нову цікаву тему для заходу. Згідно з останніми дослідженнями кількість учасників івентних турів може перевищувати число учасників екскурсійних турів та скласти більше 35% від загального попиту на різні тури [23, с.231].

Теорія розвитку і популярності івент-туризму ґрунтується на трьох взаємозалежних аспектах:

- 1) поведінка людей і їх вольовий вибір;
- 2) емоції, настрої та установки;
- 3) пізнання, усвідомлення та розуміння події [65, с. 422].

На сьогоднішній день можемо виділити таких науковців, які займалися дослідженням та вивченням поняття «подієвий туризм» та його розвитком в різних регіонах, це: Дональд Гетц, Бабкін А. В., Алексєєва О. В., Кабужкін

Ось, наприклад, Д. Гетц визначає поняття подієвого туризму як термін, що використовується для опису розвитку дестинації та маркетингової стратегії задля реалізації потенційних економічних переваг від події чи заходу [63]. Бабкін тлумачить подієвий туризм як вічна атмосфера свята, індивідуальні умови відпочинку та яскраві враження, головною особливістю якого є безліч незабутніх моментів [2]. Також, з іншого боку, можемо розглянути поняття подієвого туризму як складову культурного туризму, пов'язаного з певною подією в суспільному житті, а також, що це подорож, яка пов'язана з певною подією, що є цікавою для туриста. [6, 34].

А тепер давайте детальніше ознайомимося з тлумаченням поняття «подієвий туризм», яке пропонують різні науковці в таблиці 1.1.

Трактування поняття «подієвий туризм» за різними авторами

Автор	Визначення поняття «подієвий туризм»
Алексєєва О. В.	Вид туристської діяльності, що приваблює туристів різноформатними громадськими заходами культурного або спортивного життя, які сприяють розвитку інфраструктури туризму, інтеграції різних верств населення в суспільстві формуванню позитивного іміджу дестинації [1].
Бабкін А.В.	Перспективний та динамічно розвиваючий вид туризму з атмосферою свята, індивідуальних умов і незабутніх вражень. Головною особливістю подієвого туризму виділяє багатоманітність яскравих неповторних моментів [2].
Бірмаков М. Б.	Значна частина культурного туризму, орієнтована на відвідування дестинації в певний час, пов'язане з якою-небудь подією з життя спільноти чи суспільства [6].
Долженко Г. П. Шмиткова А.В.	Вид туризму, орієнтований на відвідування місцевості певний час і пов'язане з якою-небудь подією [16].
Кабушкін Н. І. Дурович А.П. Копанев А. С. Вишневецька Г.Г.	Такий вид туризму, при якому туристи стають свідками величних подій у світі спорту, культури і мистецтва [8; 17; 23].
Лакомов Е. А.	Туристична діяльність, пов'язана з різноманітними значущими суспільними подіями, а також рідкісними природними явищами, що привертають своєю унікальністю, екзотичністю, неповторністю велику кількість туристів різних країн [30].
Мельніков С.	Виключні заходи, які спрямовані на просування компанії, послуг, товарів і брендів за допомогою яскравих подій, що запам'ятовуються [31].
Нікітіна С. С, Зінченко М. В.	Будь-яка подорож, пов'язана з будь-яким цікавим для туриста подією, яка відбувається в усіх кінцях нашої неосяжної земної кулі [34].
Фролова Т. В.	Поїздки з метою задоволення потреби у відвідуванні якого-небудь заходу [58].
Шульгіна Л. М.	Новий вид туризму, розвиток якого свідчить про позитивні тенденції продуктової політики туристичних підприємств [61].

Тож узагальнивши різні погляди, розглянувши дане поняття з різних сторін можемо охарактеризувати подієвий туризм як переміщення людей відносно їх постійного місця проживання, яке не пов'язане з оплачуваною діяльністю і націлене на отримання комплексного соціально-економічного та довготривалого ефекту, що відбувається згідно розробленої програми з організації різноманітних за своєю тематикою заходів, а також проводиться на певній території та з певною періодичністю, і ефективність

даних заходів залежить від поінформованості населення про дану подію, а також від престижу та статусу даного заходу чи події.

Події є одним з найважливіших мотивуючих факторів у сфері туризму і тому вони відчутно впливають на розвиток та маркетингові плани більшості туристських івентів. Особливо потужний вплив заздалегідь добре сплановані та організовані івенти мають на конкурентоспроможність туристської дестинації. Як окрема галузь в науковому співтоваристві та індустрії туризму івентний туризм виокремився ще два десятиліття тому, і це викликало вражаючий прорив даного виду туризму [1].

А тепер з метою дослідження особливостей подієвого туризму і більш детального обґрунтування його сутності спробуємо визначити основні ознаки, які притаманні цьому виду туризму. Для цього проведемо порівняльну характеристику подієвого туризму з іншими видами туризму (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика подієвого туризму з іншими видами туризму [45]

Ознаки порівняння	Подієвий туризм	Інші види туризму
Періодичність проведення	Чітко регламентована	Не встановлюється
Характер проведення	Приурочений певній чи заходу	Носить постійний або сезонний характер
Організаційне забезпечення	На засадах проектного менеджменту	На засадах операційного менеджменту
Мета	Комерційна або соціальна	Переважно комерційна
Джерела фінансування	За рахунок туристичних фірм, бюджетних коштів, інвесторів, спонсорів	Переважно за кошти туристичних фірм
Вплив на індустрію дозвілля	Доповнює і стимулює розвиток	Є її основною
Охоплення відвідувачів	Характеризується масовістю	Переважно невеликі групи людей
За методом розміщення	Переважно стаціонарний	Стаціонарний і пересувний
Умови ефективності	Залежить від поінформованості населення, реклами події та піар акцій навколо неї	Залежить від конкурентоспроможності тур послуг
Мотивування	Суспільні вподобання,	Фізіологічні та духовні

	пізнавальна цінність, статус, мода, престиж, значущість події	потреби особи
Додаткові вигоди	«Синергетичний» ефект впливу на розвиток різних секторів економіки та туристичної індустрії території – місця проведення заходів	Формування туристичних потоків, зростання кількості робочих місць, наповнення бюджетів тощо
Залежність від суспільних вподобань	У повній мірі	Часткова
Залежність від сезону	Часткова	У повній мірі
Інформаційний ефект	Довготривалий	Тимчасовий

Зробивши порівняльну характеристику івент-туризму з іншими більш традиційними видами, можемо виділити характерні особливості, що йому властиві. До таких ознак належать: певна періодичність проведення заходу та чітка регламентованість; стаціонарність проведення івентів; використання підходів проектного менеджменту; диверсифікація джерел фінансування; взаємозалежність від думки суспільства, від статусу та престижу; залежність від поінформованості про подію потенційних споживачів; масовість відвідування; довготривалість інформаційного ефекту та стимулювання розвитку різних секторів туріндустрії.

Отже, особливостями подієвого туризму є: відсутність сезонності; масовість; видовищність; інтерактивність; інноваційність; можливість подальшого прогнозування; регулярність подій та стимулювання повторного відвідування дестинації.

А от негативними факторами, які гальмують розвиток подієвого туризму можемо назвати такі: погано розвинена туристська інфраструктура, низький рівень інвестиційної та ділової активності місцевого населення, нестачу кваліфікованих кадрів, слабка поінформованість, просування і брендування заходу та туристичної території, а також недостатнє використання туристського потенціалу.

Подієвий туризм займає виняткову позицію в структурі туристських послуг. Адже в будь-якій сфері діяльності людей найбільшим попитом користуються саме новинки, ті продукти та послуги, які є оригінальними, цікавими, самобутніми та яскравими, те, чого ще не було. І тому, з огляду на це, можемо зробити висновок, що саме івент-тури можуть стати «родзинкою» певної території, яка буде забезпечувати стабільний потік туристів, а тож і доходів, і при цьому створюючи підґрунтя для соціально-економічного розвитку території.

Разом з комплексом туристичних продуктів івент-тури створюють індустрію дозвілля, яка охоплює: готельні підприємства (готелі, хостели, мотелі, турбази); різні центри відпочинку (театри, кінотеатри, школи та студії мистецтв, концертні заклади); розважальні і видовищні центри (ярмарки, фестивалі, карнавали, цирки, парки відпочинку, ігрові заклади, казино); заклади активного відпочинку (спортивні клуби, більярдні, майданчики для гри в гольф, басейни, іподроми, треки); а також це можуть бути сімейні рекреаційні комплекси і центри дозвілля; кафе та ресторани; історико-культурні місця, зони відпочинку тощо. Тож ми бачимо, що розвиток одного з видів туризму – подієвого, не є можливим без участі інших, і що при комплексному підході в остаточному результаті вигоду отримують всі складові індустрії дозвілля.

1.2. Основні підходи щодо класифікації ринків подієвого туризму

Для багатьох країн світу саме важливим джерелом державних прибутків є саме туризм, а в деяких він є однією з найбільш рентабельних галузей економіки. Потужним стимулом для відвідування туристом країни, що займає провідну позицію на ринку туристичних послуг виступає подієвий туризм, що є додатковим джерелом залучення туристів в міжсезоння та може слугувати туристичною атракцією цілорічно.

Відома велика кількість підходів до класифікації туризму, що розрізняються за певними ознаками. Багато науковців та авторів досліджували і

зараз досліджують види туризму, створюють власні класифікації, та удосконалюють і розширюють вже існуючі за різними ознаками та характеристиками. Досліджували дану тему такі науковці як А.П. Дурович, Н. І. Кабушкін, М. П. Мальська, В. К. Федорченко, І. М. Мініч тощо, а також такі вчені як Н. М. Стукальська, В.С. Ковешніков та О.С. Ліфіренко досліджували інноваційні види туризму.

Найбільш поширеною класифікацією туризму є його поділ на типи, категорії, види і форми.

Згідно закону України «Про туризм» організаційними формами туризму є міжнародний і внутрішній туризм. До міжнародного туризму належать: в'їзний туризм - подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм - подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни. Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території [18].

Дані типи туризму можуть по-різному поєднуватися між собою, створюючи наступні категорії туризму:

- туризм в межах країни, що включає внутрішній і в'їзний туризм;
- національний туризм, що охоплює внутрішній і виїзний туризм;
- міжнародний туризм, що складається з в'їзного та виїзного туризму.

Зазначені категорії можуть використовуватися стосовно як до окремої країни, так і до туристського регіону. При цьому термін «регіон» може ставитися або до району в межах якоїсь країни, або до групи країн [35].

Найбільш чисельна та різноманітна характеристика туризму здійснюється за метою подорожі, адже мотивів та приводів для поїздок є дуже багато. І кожен науковець дає свою класифікацію. Тому узагальнивши різні джерела можемо дати наступну класифікацію видів туризму за метою подорожі:

- рекреаційно-оздоровчий ;
- спортивний;
- подієвий;

- пригодницький (екстремальний);
- екологічний ;
- зелений (сільський);
- релігійний;
- екзотичний;
- етнічний.

Тож ми бачимо, що подієвий туризм в загальній класифікації туризму виокремлюється в категоріях туризму – «за метою подорожі».

В залежності від поставлених цілей подієвий туризм можна диференціювати за різними критеріями та підходами. Наприклад, за масштабом події/заходу івентний туризм можемо класифікувати на: внутрішні події, тобто в межах однієї країни і міжнародні. А внутрішні події, події національного рівня в свою чергу розділяються на події загальнонаціонального рівня (Новий рік в Китаї) та міжрайонного рівня (Сорочинський ярмарок, Білі ночі в Санкт-Петербурзі); події міжнародного рівня також діляться на регіональні (наприклад, Євробачення в країні) та глобальні (Олімпійські ігри). Також подієвий вид туризму можна класифікувати за тривалістю на два види: перший – це коли турист їде на конкретний захід і після його завершення повертається додому(цей вид є дешевшим та популярнішим), або ж другий вид, коли турист відвідує певну подію і по закінченню її залишається в цій країні чи регіоні і продовжує свою подорож чи свій відпочинок.

Зараз розглянемо декілька класифікацій запропонованих сучасними вченими. Так на думку І.В. Смаля найбільш доцільно окремі види ресурсів для подієвого туризму класифікувати саме за тематикою заходу на такі види: національні та релігійні свята, музичні, театральні і гастрономічні фестивалі та заходи, змагання з різних видів спорту, карнавали, покази мод, технічні салони і виставки, економічні та бізнес форуми тощо.

Також схожу класифікацію у своїй праці «Спеціальні види туризму» запропонував Бабкін О. В., виокремлюючи в подієвому туризмі певні тематичні види (див. рис. 1) [2].

Рис. 1.1. Види подієвого туризму за тематикою заходу

Тож можемо подієвий туризм класифікувати за такими критеріями:

1) За використанням відповідних туристичних ресурсів:

- природо-орієнтований подієвий туризм – тобто відвідування здійснюється заради природних ресурсів та унікальних природних явищ (північне сяйво, виверження вулкану тощо);

- суспільно-орієнтований подієвий туризм – орієнтація на суспільні ресурси (релігійні, громадські, мистецькі, історичні, спортивні та політичні).

2) За тематикою основного заходу:

- спортивні (наприклад, фестиваль «Стрекоза» в Сумській області, Олімпійські ігри, чемпіонати області, України та світу)

- релігійні (наприклад, хресна хода в Україні, Сходження Благодатного Вогню на православну Пасху в Ізраїлі);

- мистецькі (наприклад, «Чехов фест» у м. Суми, «Могриця – міжнародний ленд-арт симпозиум» в с. Могриця Сумської області, Одеський кіно фестиваль);

- гастрономічні (наприклад, фестиваль «Слобожанські смаки» в м. Суми, «October Fest» в Мюнхені);

- політичні (наприклад, XVI Регіональний Форум Органічна Україна 2020 та туристичний форум «Сумщина туристична. Точки зросту дестинцій» у м. Суми Всесвітній економічний форум в Швейцарії);

- торгово-економічні аукціони (наприклад, Сотбі у Лондоні);

- ярмарки (наприклад, святкові тематичні ярмарки в обласних центрах Сумської області: ярмарок до свята Масляна, новорічні ярмарки; книжковий ярмарок в Одесі);

- автосалони (наприклад, авіасалон Ле Бурже у Парижі);

- церемонії – інавгурації, коронації, вінчання монархів та знаменитостей, вручення премій (наприклад, інавгурація президента України, весілля Принца та Меган Маркл, Нобелівська премія);

- історико-культурні (наприклад, фестиваль «Вишкіл із бойового гопаку» в м. Глухів Сумської області, історичний фестиваль «Середньовічний Хотин» в м. Хотин Чернівецької області);

- флористичні (наприклад, Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Квіти України», фестиваль тюльпанів);

- модні покази (наприклад, тижні моди Україні та світі, незвичний модний показ-шоу «Безвіз. Fashion-Ульот» від дизайн-студії ART'ель moda)

- культурно-розважальні (наприклад, «Квартал фест» під с. Підопригори, музичний фестиваль «Схід Рок» в м. Тростянець в Сумській області Бразильський карнавал в Ріо-де-Жанейро);

- громадсько-патріотичні (наприклад, день міста).

3) За масштабом події:

- міжнародного рівня;

- національного рівня;

- регіонального;

- місцевого рівня.

4) За регулярністю проведення:

- регулярні події та заходи (наприклад, фестиваль «Стрекоза»);

- унікальні події (наприклад, відкриття Суецького каналу).

Також за тематикою подій можна дати ще більш розгорнуту класифікацію, які в свою чергу ще діляться на підвиди: (за Г. Вишневською і Бабкіним) [3].

1. Національні свята, фестивалі, карнавали та урочистості.

Вони є дуже важливими та перспективними заходами для розвитку території як атрактивної туристичної дестинації, адже завжди збирають велику кількість відвідувачів і просто охочих відвідати. Це, наприклад, Бразильський карнавал, який є одним з найбільш стійких потоків подієвої спрямованості, адже цей захід з його неймовірною, казковою постановкою, яскравими костюмами та захоплюючими танцями є однією з найбільш яскравих подій, що привертає тисячі туристів з усього світу. В Україні це Сорочинський ярмарок в Полтавській області, національне свято Івана Купала та Масляна тв слов'янських народів, карнавал «Маланка у Вашківцях» на Буковині та ін.

2. Виставки, ярмарки, торгові форуми, аукціони та конгреси [8]:

2.1 Фестивалі та виставки квітів: фестиваль тюльпанів у Голландії, фестиваль Бонсай у Японії.

2.2. Аукціони;

2.3. Міжнародні технічні салони;

2.4. Конгреси: благодійні, освітні, наукові, сервісні, торговельні, громадські. Зазвичай, в конгресах беруть участь до тисячі осіб. Плануються і проводяться конгреси, як правило, в період туристського міжсезоння і ретельно готуються організаторами. До прикладу, у Відні кожний рік проводяться близько 230 міжнародних та 120 національних конгресів. В багатьох країнах саме конгресні тури приносять дохід в декілька разів вищий, ніж від туристів, що приїждять просто на відпочинок.

3. Спортивні події: різні олімпіади та міжнародні змагання, авто гонки «Формула 1», ралі, міжнародні спортивні ігри «Діти Азії», мотогонки.

Тому не дивно, що держави борються за право проведення олімпіад і спортивних змагань саме в їх країні. І експерти часто відзначають те, що спортивні заходи можуть координувати туристські потоки на світовому ринку

туристичних послуг. Тому при розумній державній політиці багато країн, де проходили певні спортивні змагання, досі отримують лідерство у в'їзному туризмі. Також потрібно зазначити, що туристські потоки чуйно реагують на всі спортивні нововведення. Тож в останні роки стали популярними чемпіонати світу зі спортивної риболовлі, джип-тріалу, городкового спорту тощо.

4. Політичні заходи: з'їзди політичних партій, церемонії коронацій, похорони відомих політичних осіб, різні економічні форуми.

Події та заходи цієї спрямованості створюють характерні політичні поїздки, під час яких цей час ефективно використовується для вирішення низки політичних питань, проблем, які складно розв'язати у формальних умовах. Зазвичай, так званий «політичний туризм» виражається у симбіозі з зустрічами глав різних держав, наприклад, підписання Загальної Декларації прав людини, що відбулася в Гельсінкі. Політичні події, які супроводжуються великою кількістю учасників, відрізняються такими типовими особливостями як плановість їх проведення та залучення чималого обсягу бюджетних коштів на підготовку і проведення. Тож це, в свою чергу, створює значиме навантаження на підприємства в індустрії гостинності, транспорту, культурних і розважальних закладів, оскільки, прибуття, до прикладу, глави держави супроводжується значною кількістю урядовців та чиновників різних рангів, дипломатів. Зазвичай, заходи, що мають політичний характер є більш пріоритетними в наш час, і тому витісняють на цей період туризм всіх інших видів. Політичні заходи намагаються організувати на віддалених територіях (островах, в горах) у зв'язку з активізацією опонентів, наприклад, антиглобалістів. Яскравим прикладом політичних зустрічей міжнародного рівня може слугувати щорічний економічний форум для вироблення загальних напрямків розвитку світової економіки, який проводиться в Давосі в Швейцарії.

5. Події в світі мистецтва:

5.1 Театралізовані шоу: різдвяне шоу «Наше Різдво» та «Ліхтаріус. Історії оживають» в Україні, шоу «Lord of the dance» («Повелитель танцю» або ж

«Король танцю»); свято на льоду, шоу Romanza в Німеччині та Австрії; шоу Alkazar в Паттайя, Таїланд; фестиваль «Цирк майбутнього» в Парижі, Франція

5.2. Фестивалі кіно і театру: «Чехов фест» в м. Суми, Одеський кінофестиваль, фестиваль «Вишневий ліс» у Москві (Росія).

5.3. Модні покази;

5.4. Фестивалі музики та музичні конкурси: міжнародний джазовий фестиваль ART JAZZ на Волині, музичний фестиваль «Органум» в м. Суми, рок-фестиваль «Схід Рок» в м. Тростянець, музичний конкурс Євробачення.

6. Гастрономічні фестивалі та свята: фестиваль «Слобожанські смаки» в м. Суми, суничний фестиваль в с. Малий Самбір (Сумська область), фестиваль «Закарпатське Божоле», паризький салон шоколаду в Парижі (Франція).

Розглядаючи специфіку та особливості гастрономічного туризму підкреслимо те, що його основу, першочергово, складають національні кухні. Кожна кухня світу є унікальною і формувалася вона сотнями, а деякі й тисячами років і кулінарні традиції приготування страв є практично невичерпними, а грамотне їх використання може забезпечити довготривалий період існування певної гастрономічної дестинації. Фестивалі і свята всесвітніх гурманів це особливий вид мандрівок, мотив яких зумовлений прагненням познайомитися з вишуканими і національними, традиційними стравами різних народів.

7. Природні події: цвітіння рослин різних видів, народження рідкісного виду тварин в неволі, виверження вулканів, сонячні та місячні затемнення.

Події, які пов'язані з пізнанням таїнств природи дуже різноманітні і подорожі з такою метою багато прихильників, яких ми можемо розділити на такі дві групи: перші – це екстремали, які прагнуть до ризику, адреналінових ситуацій заради спостереження, наприклад за виверженням вулкану, і друга група – це любителі спокійного відпочинку (глядачі), це ті туристи, що їдуть в подорож для милування квітучою сакурою в Японії або красою цвітіння маку в степових ландшафтах Монголії.

8. Релігійні події: мироточення ікон, запалення святого вогню.

Релігійні свята і події – це невід’ємна складова релігійного туризму з чітко визначеним інтервалом часу, що пов’язаний з різними релігійними календарями. Основними центрами, куди орієнтовані туристські потоки даної спрямованості пов’язані з центрами релігійного туризму.

А також можемо окремо виділити такий вид як незвичайні події в основному – це фестивалі. Наприклад, фестиваль повітряних зміїв в Таїланді, фестиваль близнят в Твінсбурзі (штат Огайо, США), фестиваль піратів в Джорджтауні на Кайманових островах, парад сексуальних меншин Pride Amsterdam в Амстердамі, парад військових татуювань в Едінбурзі (Шотландія), фестивалі феєрверків та інші [8].

Наведена класифікація не претендує на вичерпність і може бути вдосконалена також за іншими критеріями.

Висновки до розділу 1

Подієвий туризм є порівняно молодим напрямком туризму як в Україні, так і у світі, головною мотивацією у споживачів в якому виступає бажання відвідати певну подію (спортивну, розважальну, музичну тощо) або ж прийняти у ній участь. Івент-тури одночасно поєднують у собі рекреацію, відпочинок і розваги. За оцінками Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) зараз саме подієвий туризм є одним з найперспективніших видів туризму у світі.

Подієвий туризм це вид туризму, тобто переміщення людей щодо їх постійного місця проживання, не пов’язаний з оплачуваною діяльністю, що націлений на отримання комплексного соціально-економічного довготривалого ефекту, що здійснюється відповідно до розробленої програми з організації та періодичного проведення на певній території широкомасштабних просвітницьких, спортивних, культурно-розважальних заходів, ефективність яких залежить від поінформованості суспільства, статусу і престижу події [18].

До ознак, характерних подієвого туризму, належать: певна періодичність проведення заходу та чітка регламентованість; стаціонарність проведення івентів; використання підходів проектного менеджменту; диверсифікація джерел фінансування; взаємозалежність від думки суспільства, від статусу та престижу; залежність від поінформованості про подію потенційних споживачів; масовість відвідування; довготривалість інформаційного ефекту та стимулювання розвитку різних секторів туристичної індустрії.

Подієвий туризм як один з видів туризму можна класифікувати за різними ознаками в залежності від поставлених цілей. Тож, наприклад, за таким критерієм як «масштаб події» івент туризм можемо розділити на дві категорії: внутрішні події, тобто в межах однієї країни та міжнародні, і в свою чергу внутрішні події або ще їх можна назвати події національного рівня розділяються на події міжрайонного та загальнонаціонального рівнів, а міжнародні – на регіональні та глобальні. Найбільш широка класифікація подієвого туризму дається за таким критерієм як тематика події чи заходу і це такі види: культурні, національні, релігійні заходи і свята, фестивалі (музичні, історичні, спортивні, гастрономічні та ін.), змагання з різних видів спорту, покази мод та карнавальні заходи і свята, економічні та бізнес форуми, та технічні салони і виставки.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Ресурсний потенціал для розвитку подієвого туризму на Сумщині

Ресурсний потенціал Сумської області досить багатий для розвитку багатьох видів туризму, в тому числі й для подієвого. Сумська область розташовується на північному сході України і межує з трьома областями Російської Федерації: Курська, Брянська і Белгородська, довжина кордону становить 498 км. Відстань від обласного центру до столиці України – міста Києва становить 350 км і межує з трьома областями держави: на півдні і південному сході з Харківською і Полтавською областями та заході Чернігівською. Територія області у південній частині зі сходу на захід простягається на відстань 170 км, а в західній з півночі на південь приблизно на 200 км по прямій. А загальна площа області складає 23,8 тис. км² і включає в себе 18 адміністративних районів.

Зараз давайте розглянемо кожен із видів ресурсів детальніше. Почнемо з природних. Значну частину Сумщини займає заліснена територія, загальна площа якої складає 460, 9 тис. га, особливо це характерно для північної частини, а на півдні – це переважно лісостепова зона. Рослинний і тваринний світ досить багатий і різноманітний, область має значні мисливські угіддя, які сприяють розвитку мисливського та рибальського туризму. Також для регіону характерна досить густа річкова система, серед яких можемо назвати найбільші: Десна, Сейм, Ворскла, Псел, Сула, Хорол, Клевань, Івотка, і всі ці річки є лівими притоками головної ріки нашої держави – річки Дніпро. І на всьому багатстві ресурсів, які є в області, були створені ботанічні, гідрологічні, орнітологічні заказники, заповідники та інші природоохоронні території. І за даними досліджень В.Ф. Кифяка Сумську область відносять до тих регіонів України, в яких об'єкти природно-заповідного фонду становлять 5 – 7 % від всієї території, і займаючи при цьому друге місце разом із Чернівецькою і

Рівненською областями серед інших регіонів України. В таблиці нижче, наведені дані про всі області України за часткою в них об'єктів природно-заповідного фонду для порівняння [15; 26; 27].

Таблиця 2. 1

Частка заповідного фонду регіонів України

Частка заповідного фонду у %	Регіони
8 – 13 %	Тернопільська, Закарпатська, Херсонська, Івано-Франківська та Хмельницька області
5- 7%	Сумська, Рівненська і Чернівецька області
3 – 5 %	Чернігівська, Львівська, (Автономна Республіка Крим)
до 3%	Миколаївська, Полтавська і Донецька області
до 2 %	Волинська, Черкаська, Запорізька, Житомирська та Одеська області
до 1 %	Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Харківська, Кіровоградська і Луганська

Станом на 01.09.2020 року природно-заповідний фонд Сумської області налічує 291 об'єкт, загальна площа яких складає понад 170,0 тис. га земель природоохоронного, оздоровчого та рекреаційного, а також історико-культурного призначення і які мають особливий статус охорони, а ще існує так званий «показник заповідності» території, що для Сумщини становить 7,49% від всієї площі області. На сьогоднішній день до мережі природно-заповідних об'єктів Сумщини включено 19 об'єктів загально-державного значення, площа яких становить 50, 5 тис. га (26%) і 272 об'єкти місцевого значення площею в 128 тис. га (74%). Справжньою перлиною загальнодержавної скарбниці заповідного фонду України є «Деснянсько-Старогутський» Національний природний парк, який розташований в на півночі області в Середино-Будському районі [24]. А однією зі знаменитих пам'яток степового ландшафту в Сумській області можна назвати степовий заповідник «Михайлівська цілина», що розташовується в Лебединському районі. Його неповторність передбачається у великій різноманітності степового різотрав'я, адже за період весни та літа місцевість заповідної зони змінює свої «вбрання», звісно в залежності від того, які види трав квітнуть, від 8 до 10 разів. А одним з найунікальніших об'єктів Сумської області є Яблуня-колонія, яка також входить

не тільки до «Семи природних чудес Сумщини», а й до «Семи чудес України». Розташована вона на території Кролевецького району та є ботанічною пам'яткою загальнодержавного значення. Являє вона собою яблуневий сад, який створений від укоріненого гілля дерев і розташовується на площі близько в 1000 м², а її вік досягає понад 200 років. І тому завдяки таким особливостям, Яблуня-колонія увійшла в історію садівництва і стала унікальним екземпляром [62]. На природоохоронні пам'ятки місцевого та державного значення багатий і Тростянецький район. Адже на його території розташовуються національний природний парк, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, два заказники і дві ботанічні пам'ятки природи, а також вісім заповідних урочищ [44].

Розглянемо Тростянецький парк, який є пам'яткою садово-паркового мистецтва і входить до рейтингу «Семи природних чудес Сумщини». Розташовується парк на заході м. Тростянець, а саме в урочищі «Нескучне», площа якого становить 253 га. Парк «Тростянецький» був закладений у 1809 році на честь сторіччя перемоги над шведами в Полтавській битві. Основу парку складають лісові масиви, а також три озера, які розташовуються в колишньому руслі річки Тростинка. Також з парком пов'язані багато відомих на весь світ імен, адже на час заснування парку його територією та маєтком володіла сім'я Надаржинських, а саме Олександра Надаржинська (онука Тимофія Надаржинського – духовника Петра I), яка згодом вийшла заміж за князя, генерал-майора та учасника Вітчизняної війни 1812 року Олексія Корсакова, а після її смерті маєток успадкувала друга донька Корсакових княгиня Софія, яка одружилася з князем Василем Голіциним, а їх син згодом приятелював з тодішнім студентом Петербурзької консерваторії Петром Чайковським, який влітку гостював у них і написав тут свій відомий симфонічний твір «Гроза» за мотивами драми О.М. Островського. Також у 80-х роках 20 століття Тростянецький парк відвідували письменник Антон Чехов та поет Павло Грабовський. Протягом 36 років з 1881 року Тростянецьким маєтком володів Леопольд Єгорович, слобожанський цукрозаводчик, який

зараз відомий на весь світ і за часів його володіння він зробив багато чого корисного для даного лісопарку, а саме були висаджені нові види дерев: дуб північний, сосна Веймутова і австрійська, модрина європейська та сибірська, а також на схилах балки «Якубів яр» йдосі вражають своєю красою соснові, що закладалися ще в 1904 році [41].

Ще одними з найвідоміших ландшафтних заказників загальнодержавного значення є «Шилигінський» та «Середньосеймський». «Шилигінський» заказник знаходиться на півночі Сумської області в Глухівському районі неподалік сіл Старикове і Шалигіно. Його територію площею в 2868, 1 га майже повністю займає лісова місцевість, а також входять мальовничі заплави двох річок та Обесті, а унікальність даного заказника в тому, що на його території збереглися старовинні сосни, яким більше 200 років і 5 видів флори, які занесені до Червоної книги України. Середньосеймський ландшафтний заказник знаходиться на територіях Путивльського, Білопільського та Буринського районів і займає площу 2020, 8 га. Заказник розташований в долинах річок Сейм і Вир і майже вся його територія зайнята луками та прибережноводною рослинністю, а також даний заказник вважається найбільш цінним в природно заповідному фонді Сумської області. [20].

Сумська область розташована в межах двох природних зон – це лісостеп і полісся, і це дає велику різноманітність та багатство природних ресурсів.

Гідрографічна мережа Сумщини досить густа, адже на 5 км² площі припадає 1 км річок і розташована область в межах лівобережжя річки Дніпро. Річки області відносяться до басейнів до лівобережних притоків Дніпра – Десни (45.5%), Псла(23,4%), Сули (18.6%) і Ворскли (12,5%).

Річкова мережа в області розвинена помірно і її середня густина складає 0,2 – 0,3 км/км², а в басейнах річок Псел та Ворскла навіть 0,3 – 0,5 км/км². Вона включає найбільшу річку в області – Десну, яка протікає по межі, що розділяє Сумську та Чернігівську області на відстані 37 км та такі середні річки як Сейм, Клевань, Сула, Псел, Ворскла і Хорол, і загальна довжина яких

у межах області становить 801 км. А ще, звісно ж, крім цих в області є багато маленьких річок, а їх налічується близько 1536 загальна довжина яких становить 7182 км.

А от озер в області відносно небагато і майже всі вони знаходяться в річкових долинах – у заплавах річок та на низьких надзаплавних терасах. По кількості домінують саме заплавні озера або ще їх називають стариці, які утворюються в результаті переміщення річкових русел, а озера, які розташовані на низьких надзаплавних терасах теж являють собою залишки давніх річищ і називаються давніми старицями. Більшість озер на Сумщині є досить невеликими і площа їх водного дзеркала в основному складає до 10 га, а ті, що мають площу понад 10 га в області налічується 25. Загальна площа всіх озер в області складає 2042 га, і 623 га з них становлять ту озера, що мають площу більшу 10 га.

До найбільших та найвідоміших озер області можемо віднести наступні: Шелехівське озеро, Блакитні озера, озеро Чеха, Лебединське озеро, озеро Журавлине, Семиверсне та Скоропадське. Давайте детальніше розглянемо кожне з них. В нашій області є унікальна гідрологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення з 1975 року – це Шелехівське озеро, яке розташоване в північній частині Лебединського району Сумської області неподалік від села Межиріч, що знаходиться на південному заході від міста Суми. Озеро знаходиться під охороною і утворилося внаслідок тектонічного походження на дні широкої балки і як свідчать науковці озеро Шелехівське є унікальним, адже виникло ще в льодовиковий період і кажуть, що можлива, воно таке ж давнє як Байкал та Онезьке озеро (Росія) чи як озеро Вікторія , що в Африці. Також це дуже мальовниче озеро, вода в ньому чиста та прозора, а рослинний світ вкрай багатий і різноманітний (по берегах озера ростуть такі дерева: берези, вільхи та верби; в лісі: дуби, клени, груші, акації і сосни; в підліску можна знайти папороть та ожину). А ще якщо дивитись на озеро з висоти, то озеро схоже на велику розігнуту підкову з зеленою цяткою посередині, що є острівцем. А також окрім цього для розвитку туризму є ще

один цікавий пункт, це те, що за невеликим ярком є садиба поміщиків Селисовських, яка розташована біля самого озера, а трішки далі за Гузирем (північна сторона озера, де пробиваються лісові струмки) у лісі біля струмочків колись було маленьке поселення і там стояли хати селян-лісовиків прізвища яких відомі дотепер, це: Коваленки, Кищики, Коницькі та Смоліві, також так як ці маленькі струмочки-джерела зливалися в один великий потік, там була побудована гребля, а ще є залишки млина. Тож бачимо, що дане озеро є ідеальним для розвитку його як атрактивної туристської дестинації в тому числі й для подієвого туризму [60].

Блакитні озера – це два штучно створених озера, які знаходяться на сході міста Суми на правому березі р. Псел в 60-ті рр. минулого століття ще за радянських часів. Озера були утворені внаслідок поглиблення земснарядом заплави Псла, що складалася з дрібних боліт і заростів очерету, а весь видобувний пісок звідти використовувався на будівництвах міста. Велике Блакитне озеро займає площу поверхні води приблизно 152 га, його довжина становить 2400 метрів, а ширина близько 600 метрів. Площа поверхні Малого Блакитного озера складає близько 26 га, довжина його становить 1400 метрів та середня ширина приблизно 200 метрів. Ці два озера між собою поєднані вузькою протокою, а Мале Блакитне озеро ще поєднане з річкою Псел. Озера багаті на флору та фауну, адже там мешкає багато видів птахів, риб та земноводних, береги озер – піщані, і в деяких місцях порослі чагарниками і лісом. На сьогоднішній день це місце відпочинку є дуже популярним серед сумчан та гостей міста, адже кожен може знайти собі заняття для душі, це і пологі піщані пляжі, прокат човнів, катамаранів, волейбольна площадка, також є оренда будиночків, мангалів та столиків, є магазини та проводяться різноманітні тематичні вечірки, та й любителям риболовлі тут знайдеться місце, адже риби тут багато так як озера з'єднані протокою з річкою Псел [7; 43].

Озеро Чеха – розташоване в місті Суми в Зарічному районі, його площа становить приблизно 32 га, об'єм води понад 2 млн м³ і максимальна глибина

десь 14 метрів. Також досить багато флора та фауна, адже є велика кількість птахів, ссавців та земноводних і 15 видів риб мешкає в озері. Також на території біля озера є група багатовікових дубів, які потребують включення їх до природно-заповідного фонду Сумської області. Вони становлять групу із дев'яти дерев дуба звичайного і ростуть на південному березі озера Чеха на пагорбі, їх висота становить в середньому від 17 до 20 метрів, а вік достовірно невідомий, він потребує точнішого дослідження і встановлення спеціалістами і всі дерева мають різний вік, але за проведеними дослідженнями та методиками, вік дубів може становити приблизно від 100 до 480 років. Свою назву озеро Чеха отримало в честь одного багатого чоловіка, який за стародавніми переказами поселився біля озера, достеменно не відомо, ким був той чоловік чи був він чехом по національності чи то «Чех» — то було просто його козацьке прізвище, яке на сучасну мову б означало «чуб», але відомо одне – це те, що ім'я цього чоловіка, цього переселенця увіковічило назву цього озера і воно й донині так зветься. Озеро та паркова зона навколо нього в даний час є одним з улюблених місць для проведення дозвілля та відпочинку містян [4; 59].

Лебединське озеро – озеро, яке знаходиться на околиці міста Лебедин в південно-західній його частині в Сумській області. Площа його становить близько 50 га, якщо рахувати разом із навколишніми луками. Озеро використовується для рекреації та відпочинку жителів та гостей міста та для любительської риболовлі. Але на даний час стан озера з кожним днем погіршується, але багато небайдужих людей борються за його відновлення та збереження, адже воно є історичною спадщиною України, і саме в Лебедині в 1708 році за наказом Петра I було страчено 900 козаків-мазепинців, а ще частими гостями міста були такі видатні постаті як Т. Г. Шевченко, Г. С. Сковорода, П.П. Гулак-Артемівський, С. В. Рахманінов та багато інших. А ще не раз приїжджав до міста видатний російський композитор П. І. Чайковський, всього за час перебування на Україні композитор частково або повністю написав приблизно 30 творів, і серед відомий балет «Лебедине озеро» написаний у 1876 році, відомо декілька версій щодо походження історії балету,

але безсумнівно відомо те, що саме в Україні, у містечках Кам'янка Черкаської області та Лебедин Сумської області Чайковський створив свій відомий на весь світ балет, який признали тріумфальним лише після його смерті. Ще з історії відомо те, що під час гостювання в місті Лебедин композитор любив приходити під вечір на берег озера і милуватися красою та спокоєм навколишньої природи і лебедями, які ще з давніх часів оселяються на озері, звідси і пішла назва озера – Лебедине. Але, нажаль, зараз воно гине і занепадає, а всіма ознаками воно б мало стати всесвітньою культурною Меккою людства і нашою спадщиною майбутнім поколінням [12; 29].

Але це не єдине відоме озеро в Лебединському районі, є ще орнітологічний заказник місцевого значення в Україні – озеро Семиверстне, яке розташоване в південно-східній частині Лебединського району, на схід від села Чернецьке. Його площа становить 74,2 га, а статус заказника йому присвоєний з 2004 року і його територія являє собою велике заболочене зниження, яке знаходиться біля підніжжя лівого корінного берега долини річки Псел і є місцем поселення багатьох рідкісних видів фауни, зокрема гуски сірої [37].

Озеро Журавлине є гідрологічною пам'яткою природи місцевого значення в Україні та об'єктом природно-заповідного фонду в Сумській області і знаходиться воно в Сумському районі Сумської області неподалік від села Стінка на північний схід і його площа становить 1.9 га. Статус гідрологічної пам'ятки озеру надано від 23.12. 1981 року для збереження мальовничого лісового озера, що розташоване в заплаві річки Сироватка, воно дуже незвичайне особливо коли дивитись на нього з висоти, адже посередині розташований острів, який порослий березою та вільхою, а навколо озера – переважає сосна. Виникнення озера також незвичайне, воно утворене в результаті метеоритного удару, це був найбільший кратер від падіння уламку метеориту, що стався 18 липня 1740 року і від того, що він впав близько біля річки Сироватка, кратер і наповнився водою, а згодом почав заростати торфом. І на початку 20 століття поміщики Золотницькі видобували торф з озера за допомогою спеціальної торфорізної машини і в центрі тоді висохлого озера ця

машина провадилась, і озеро знову почало наповнюватися водою, а на місці залишеної машини почав утворюватися острів, який спочатку заростав трав'янистими рослинами, а згодом і деревами. І з 1980 року озеро стає популярним місцем відпочинку, адже все сприяє цьому: в озері м'яка йодована вода, навколо хвойний ліс і поруч невеличка база відпочинку, і так було до 2010 року, але потім занепало, озеро поросло ряскою і перебуває в запустінні [36].

У місті Глухів є найбільше штучно створене озеро, яке є одним з найулюбленіших місць для відпочинку у містян – це озеро Павлівське, але за радянських часів воно мало назву – Комсомольське. Воно знаходиться в південно-західній частині міста на річці Есмань, і утворилося в результаті побудови у заплаві річки греблі. І до затоплення у верхній та нижній частинах озера були рівнинно-заплавні луки, а у середній – торф'яні кар'єри, які були залишками колишнього озера, яке заросло з часом і перетворилось у торфовище. Площа озера становить 75 га, середня глибина в озері приблизно 1,7 м, а в руслі річки біля самої греблі становить до 4,5 метрів, живиться озеро водою, що йде з річки Есмань та паводковими і дощовими водами, флора та фауна озера багаті. Також на озері є міський пляж, який знаходиться в східній частині озера недалеко від греблі, і це робить його ще привабливішим для відпочиваючих в місті [38].

Ще є одне цікаве озеро в місті Глухів, яке назване на честь одного із гетьманів Лівобережної України Івана Скоропадського і має воно милозвучну назву Скоропадське озеро. Його площа становить 10 га, а середня глибина близько 4 метрів, в деяких місцях досягає 5 метрів, вода в озері чиста і проточна, а посеред озера є острівець з деревами в перетині який становить близько 10 метрів, а ще на озері є дамба. І фауна в озері досить багата, адже мешкає багато різних видів риб. І це озеро також за радянських часів мало іншу назву, називали його «озеро імені Леніна» і ще, до речі, озеру хотіли присвоїти статус природно-заповідного об'єкту місцевого значення, але цю пропозицію

було відхилено, але це не заважає озеру бути одним з улюблених місць відпочинку та рекреації в Глухові [46].

До штучних водойм, що є в Сумській області відносяться ставки та водосховища. У Сумській області станом на початок 2018 року було налічено 2192 ставки і 42 водосховища, що вважається досить непоганим показником. І до речі, є певна цікава особливість в розташуванні ставків по своїй території області, тобто в межах Полісся, а це північні райони області, і у широких долинах річок Сейму та Ворскли, кількість їх набагато менша, ніж в іншій частині області, де більш розвинена балкова мережа і більш сприятливі умови для їх будівництва.

Майже вся територія Сумської області лежить у межах Придніпровської низовини, північ території, а точніше її крайня частина – в межах Поліської низовини, а схід і північний схід лежать у відрогам Середньо-Руської височини. Найвища точка області, яка становить 246 метрів знаходиться на околиці села Високе у верхів'ї річки Сироватки, що знаходиться в Краснопільсько-Тростянецькому плато, а найбільш низькі відмітки висоти притаманні річковим долинам, які на кордоні з Полтавською областю розчленовують терасову рівнину, наприклад, у долині річки Псел, що південніше від села Кам'яного становить 102 м і наймінімальніша висота Сумщини складає 100,6 м у долині річки Ворскла у районі села Куземин [13].

Одним з унікальних видів рельєфу і зараз дуже популярним туристичним місцем є Могрицькі гори, які розташовані в чарівному селі Могриця на правому березі р. Псел. Це крейдянні гори, з яких відкривається неймовірний пейзаж, а ще тут проводять щорічний фестиваль мистецтва Ленд-арт симпозіум, який збирає митців та творчих людей з усього світу. В Могриці просто унікальний ландшафт, адже там поєднується звивиста річка, безкраї поля, пагорби і крейдянні кар'єри, і до речі, пагорби – то сліди танення льодовика, а крейда в кар'єрах – то залишки скелетів дуже древніх представників морської фауни [28].

Тож бачимо, рельєф Сумщини вирізняється досить таки різноманітними формами. Адже є і степові тераси, які займають простори найбільших річок і мають вигляд майже ідеальної рівнини, і припідняті ділянки області, що розташовані в межах Середньо-Руської височини і поверхню яких прорізують досить глибокі річкові долини, балки та яри, відрізняються більш полого-хвилястим, а місцями навіть горбистим рельєфом. Тому в нашій області є досить велика кількість гірськолижних баз, хоч і не таких популярних, і також часто проводяться Чемпіонати з лижного спорту та туризму.

Сумська область має значний ресурсний потенціал для розвитку подієвого туризму не лише природних ресурсів, але й культурних. Адже наш регіон Слобожанщини має свою унікальну історико-культурну спадщину, тобто в області налічується близько 1,5 тис. історичних пам'яток, 780 пам'яток археології, 373 архітектурні пам'ятки і 102 пам'ятки монументального мистецтва. Збереглися і до наших днів шість прекрасних садово-паркових архітектурних ансамблів у м. Суми та селах Кияниця, Хотінь, Куянівка, Волокитино та Бочечки, а також три монастирські ансамблі, а саме Мовчанський у Путивлі, Сафроніївський в Новій Слобода, Путивльського району та Глинський в с. Соснівка Глухівського району. На Сумщині зараз діють також три історико-культурні заповідники і це: Національний історико-архітектурний заповідник «Глухів», історико-культурний заповідник «Посулля» та історико-культурний заповідник в Путивлі. З глибини давніх часів впливає історія заснування таких міст як Глухів, Путивль, Ромни, Лебедин, що включені в список найважливіших міст України, а перші три – міста з тисячолітньою історією і вони мають великий невикористаний історико-культурний потенціал для розвитку туризму та входять до туристичного маршруту під назвою «Намісто Славутича»

Привабливими і цікавими для туристів можуть бути і експонати різного роду музеїв: краєзнавчі, які є в найбільших районних пунктах області (Суми, Ромни, Глухів, Охтирка, Конотоп, Шостка, Лебедин тощо), будинок-музей А.П. Чехова в місті Суми, музейна експозиція П. Чайковського в селі Низи в

Сумському районі, художні шедеври міжнародного рівня можна побачити в Сумському художньому музеї імені М. Онацького, до речі, це один з найкращих в Україні, а також в Лебединському художньому музеї, унікальний та єдиний на території області етнографічний – Музей горюньської культури в с. Нова Слобода Путивльського району; музей крелевецького ткацтва, що розташований у садибі нащадків сотників Огієвських, а ця пам'ятка в свою чергу пов'язана з перебуванням Тараса Шевченка в цих краях; також цікавим об'єктом області є музей шоколаду в м. Тростянець, яке навіть називають «шоколадною столицею» не тільки Сумщини, а всієї України [21; 48].

Сумщину ще називають колискою кобзарського та музичного мистецтва, адже вона є батьківщиною видатних митців міжнародного рівня. Так в Сумській області жили і створювали власні творіння Єгор Мовчан, Максим Березовський, Євген Адамцевич, Дмитро Бортнянський, Степан Шкурат, Георгій Нарбут, Іван Кавалерідзе та Іван Багряний, Олександр Довженко та багато інших видатних людей.

Сумська область має значний потенціал та велику кількість різноманітних ресурсів для розвитку туризму, адже в кожному місті чи селі є певні унікальні ресурси, які б могли стати окрасою як даної конкретної території чи місцевості або ж навіть всього регіону.

Саме місто Суми є також багатим на різноманітні ресурси. Символом та візитною карткою міста є, звісно ж, Альтанка, яка знаходиться в центрі міста на Покровській площі. Також кажуть, що де б ви не знаходилися в місті, ви неодмінно побачите хоч би один із багатьох храмів, і не дарма існує така думка, адже церков в Сумах досить багато, це: Троїцький собор, який є перлиною сумської архітектури і був збудований на кошти мецената цукрозаводчика Павла Харитоненка, а його автором був видатний архітектор Шольц, який перед створенням надихнувся Троїцьким та Ісааківським собором, що в Санкт-Петербурзі; Свято-Воскресенський собор, який є найстарішою мурованою спорудою в місті (1702 р.) і створений у стилі українського барокко на кошти засновника міста Герасима Кондратьєва;

Спасо-Преображенський собор на найстарішій вулиці Соборній, який має на своїй дзвіниці годинник з курантами, який виготовлявся на замовлення з Англії; крім православних в місті є і готичний римо-католицький костел Благовіщення Пресвятої Діви Марії, звісно окрім названих є ще багато інших церков і храмів. Також м. Суми досить велика кількість гарних будинків, маєтків і палаців з різних епох, наприклад, будівля колишньої дитячої лікарні Святої Зінаїди, будівля театру для дітей та юнацтва, найстаріший навчальний заклад Олександрівська гімназія, садиба Суханових-Сумовських, Альтанка, садиба Харитоненків, одна із трьох на всю Україну таємнича склеп-піраміда на центральному Петропавлівському кладовищі. Дуже багато і пам'ятників та контактних скульптур, які майже всі знаходяться в центрі міста: пам'ятник цукру рафінаду, контактні скульптури дама з парасолькою, веселий сумчанин, малюки-ласуни, пам'ятники А. П. Чехову, М.С. Щепкіну, і звісно ж такі скульптури як: сумка з золотом, ліхтар Кохання на Воскресенській вулиці, а на міському кладовищі гарні мармурові скульптури французького скульптора А. Круазі «Ангел» і «Голгофа» для родини Харитоненків [33].

Місто Глухів – край овіяний гетьманською славою, одне з найдавніших міст України, яке веде свою історію ще з 1152 року. Місто є колишньою столицею гетьманської України та резиденцією таких видатних гетьманів як І. Скоропадський, Д. Апостол та К. Розумовський, а також місто є батьківщиною відомих діячів українського та світового музичного мистецтва – М. Березовського і Д. Бортнянського, яке нажаль зараз не користується такою великою популярністю у туристів як раніше. З доби козацтва в місті частково уціліла фортеця із мурованою Київською брамою, Радний майдан, а також Вознесенська і Миколаївська церкви, а окрасою всього міста слугує будівля Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка [14].

Ще одним містом з тисячолітньою історією є Путивль, він відомий ще з X століття і був оспіваний у давньоруській літературній пам'ятці «Слово о полку Ігоревім». Найвідомішою пам'яткою в місті є Мовчанський монастир,

адже це не просто монастир – це великий культовий комплекс, який розташовується на високому пагорбі над долиною річки Сейм і звідти відкриваються найпрекрасніші краєвиди на довколишні пейзажі. На іншому ж пагорбі також над долиною розташовується городище літописного Путивльграда, а поруч з ним розкинулися мальовничі руїни старовинної господарської споруди із водонапірною баштою 9-10 століття. Ще однією відомою пам'яткою міста, який височіє в оточенні парку є пам'ятник Ярослави, що розташовується в межах городища.

Конотоп є містом козацької слави і єдиним містом Сумської області, яке має трамвайну мережу. Також до наших днів з часів радянської влади у місті йдосі функціонує завод з ремонту дизельних потягів, ще місто Конотоп відоме музеєм авіації, який має унікальні і взагалі єдині в своєму роді екземпляри авіаційної техніки.

Місто Кролевець є відомим не тільки на території нашої держави, але й майже на весь світ, а все завдяки унікальній ботанічній пам'ятці природи загальнодержавного значення «Яблуні-колонії». Та не самим ось таким ботанічним чудом відоме місто, адже є ще Кролевецький музей ткацтва, який налічує більше 700 експонатів, до речі, 400 з них – а це більше половини всіх робіт є унікальними та неповторними, і таких немає більше ніде в світі, а найстаріший був виготовлений ще у 1839 році. Також окрім кролевецьких рушників, тут є скатертини, рядна і старовинні фіранки [32].

Ще одним містом зі стародавньою історією є місто Ромни і вперше воно згадується у «Повчанні» Володимира Мономаха, яке записане під 1096 роком у Лаврентіївському літописі. Визначними пам'ятками міста є – Святодухівський собор, Вознесенська церква, будівлі колишнього реального і духовного училищ, богодільні, жіночої гімназії та земської лікарні, а також унікальним та досить цікавим об'єктом є «Посульські кургани».

Не зважаючи на те, що місто Тростянець порівняно молоде – воно має досить багато цікавих пам'яток і завдяки своїм швидким темпам розвитку в галузі туризму місто швидко стало одним з найбільш відвідуваних місць на

території Сумщини. Однією з найвідоміших архітектурних споруд і водночас окрасою міста є Круглий двір, який є єдиною спорудою такого плану в українській архітектурі. Він являє собою високий мур з чотирма баштами по колу і в'їзною брамою, а всередині нього вільний простір з трибунами навколо і на перший погляд може здатися, що це фортеця, але ні, адже тут проводилися кінні вистави та циркове шоу, і тому його ще називають «українським колізеєм». Зараз тут проводяться чи не всі місцеві урочисті події та фестивалі, а саме місто Тростянець вже не один рік носить звання «фестивальна столиця Сумщини». Також приваблює туристів і палац Голіцина-Кеніга, який теж виступає як центр мистецьких заходів і подій, і в ньому функціонує музей «Картинна галерея», який на даний момент налічує понад 100 полотен митців як з України, так і міжнародних. Також в палаці Голіцина відкрита кімната-музей відомого композитора П.І. Чайковського, який тут написав свій перший видатний симфонічний твір – увертюру до драми Миколи Островського під назвою «Гроза». А ще на честь композитора названий один зі скверів міста, де йому був встановлений пам'ятник в повний зріст, що є єдиним у світі. В центрі міста також цікавими об'єктами є краєзнавчий музей та музей шоколаду, «Алея закоханих», Благовіщенська церква або як містяни її називають просто «Біла», вона до речі, є найстарішою культовою спорудою (1750 р.) і ще одним з цікавих об'єктів є Вознесенська церква або скорочено «Червона». З природних ресурсів придатних для розвитку туризму є урочище «Нескучне», що являє собою невеликий парк аж з трьома озерами, і в якому зберігся унікальний «Грот Німф» — це споруда, яка складається з плоских каменів і зведена вона на честь сторіччя Полтавської битви і від неї в різні сторони є різні підземні ходи, які приваблюють любителів екстриму. Тож перелічені туристські ресурси не тільки допомогли розвивати туризм у регіоні, а й закріпити статус «фестивальної столиці Сумщини». Адже на постійній основі в місті Тростянець проводяться п'ять фестивалів, а саме: «Чайковський фест» (фестиваль класичної музики), «Стара Фортеця: подорож крізь століття» (фестиваль історичної реконструкції), «Схід-Рок» (музичний фестиваль),

«Нескучний Вело Fest» (спортивний фестиваль) і фестиваль військової реконструкції [55; 57].

Тож як ми бачимо, різноманітні ресурси і вдала маркетингова стратегія тростянецької влади посприяли швидкому розвитку туризму в регіоні. Розглянувши туристичні ресурси Сумської області і враховуючи її екологічну ситуацію, мальовничий лісостеповий рельєф та неймовірні пейзажі, а також сприятливі кліматичні та погодні умови, багату історико-культурну та архітектурну спадщину можемо зробити висновок, що ресурси Сумської області зможуть задовольнити будь-які смаки туриста.

2.2. Аналіз розвитку подієвого туризму в Сумській області

Упродовж останніх років місто Суми утримує статус туристичного міста Слобожанщини. Фестивальний рух може зміцнити цей статус, перетворивши м. Суми у фестивальний центр країни. В обласному центрі вже двічі відбувався масштабний всеукраїнський профорієнтаційний фестиваль «Місто Професій», який є першим, єдиним і унікальним в Україні. Суми та вся Сумська область має значний ресурс для організації і розвитку фестивалів. Подієвий туризм в останні роки стає все більш популярним і на території Сумської області зараз відбуваються фестивалі різного рівня від обласного та національного до міжнародного. І з метою забезпечення тривалого розвитку туристичної галузі в області, популяризації вже існуючих та створенню нових туристичних маршрутів і продуктів, а також збереженні та розвитку культурного потенціалу і сприянню збільшення рівня зайнятості населення в галузі та нових робочих місць на сімнадцятій сесії Сумської обласної ради була затверджена Програма сталого розвитку туризму у Сумській області на 2018 – 2022 рр.

Згідно статистики України у 2019 році загальна кількість туристів склала майже 5, 5 мільйонів, з них в межах України 449 655 осіб, і 4 786 594 осіб за кордоном, 83 703 осіб були іноземці. А говорячи про Сумську область, кількість подорожуючих, обслуговуваних туроператорами та турагентами склала 9429 осіб, з них 5370 туристів в межах території України і 4059 – за

кордон . За метою поїздки, обслуговуваних туроператорами та турагентами статистика наступна: службова, ділова, навчання – 4338 осіб; дозвілля та відпочинок – 4780 осіб; лікування – 19 осіб; спортивний та спеціалізований – не зафіксовано; та інші види мети подорожі – 292 особи (Рис. 2.1.)

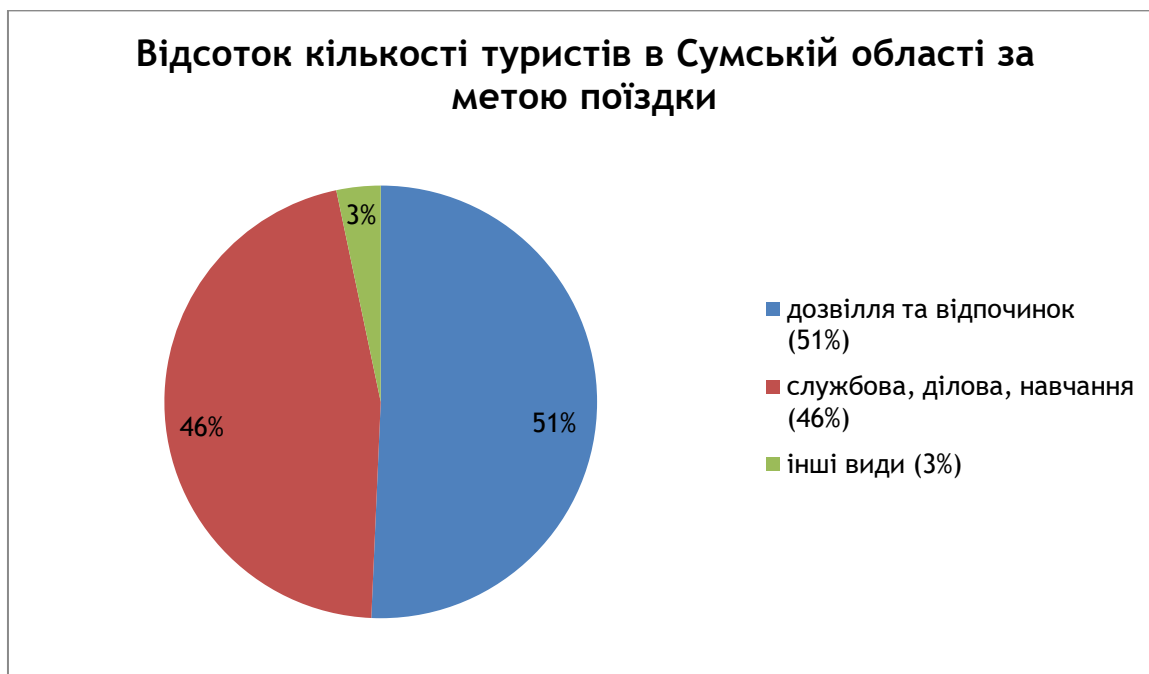

Рис. 2.1 Кількість туристів за метою поїздки в Сумській області за 2019 рік [64]

На даний час туристична галузь є стратегічною не тільки для України (президентом було виділено три стратегічні напрямки для розвитку, і один з них саме туризм), а й для Сумської області, і це було підтверджено на Міжнародному бізнес-форумі та виставці «Сумщина туристична 2018», яка була організована відділом промоції та туризму Сумської обласної державної адміністрації, Сумською обласною радою і Сумською торгово-промисловою палатою. Учасниками бізнес-форуму були не лише представники України, а й сусідніх держав, зокрема: Польща, Угорщина, Словаччина, Білорусь. Всього на виставці «Сумщина туристична 2018» було присутні більше ніж 30 громадських об'єднань і суб'єктів господарювання, які представляли власні здобутки з різних видів туризму: культурно-пізнавального, активного, подієвого, ділового, лікувально-оздоровчого, освітнього, етнічного, театрального, кінного, спортивного тощо. Всього даний захід зібрав понад

тисячу осіб і планувалося, що проведення даного форуму буде проводитися на регулярній основі до 2022 року раз на рік; наступного року, тобто в 2019 форум успішно був проведений 13 грудня і мав назву «Сумщина туристична. Точки зросту дестинацій», а от в 2020 році в зв'язку з всесвітньою пандемічною ситуацією, яка внесла свої корективи в наше життя, зокрема заборона масових заходів та закриття підприємств, бізнес-форум не відбувся, але вихід був знайдений, адже всі заплановані конференції проводились в онлайн режимі, наприклад, 26-27 жовтня та 5 листопада відбулися ряд воркшопів зі створення регіональних туристичних продуктів, що проводилися за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» Національна туристична організація України [10; 47].

В рамках спільного проекту «Цифрове перетворення України» з Google Україна було реалізовано кампанію під назвою «Цифрове перетворення Сумщини» і проведено захід Sumy Map Camp 2018. Створені спеціалістами об'ємні 3D тури дають можливість охочим віртуально пройти запропонованими місцями, оглянути цікаві туристські об'єкти, а згодом відвідати в реальності, якщо ще не були там, а зараз коли ми обмежені в пересуванні – це взагалі є дуже доречно і зручно. Також своє функціонування розпочав тематичний сайт «Мандруй Сумщиною» (<https://discover.sm.ua/>), який був приєднаний до вже існуючих ресурсів інших областей на порталі <https://ua.discover.net.ua/> [52].

А також в тому ж році було розпочато по програмі «Турист України» співпрацю з тодішнім Міністерством економічного розвитку і торгівлі України (на даний момент Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України) і був розроблений промоційний веб сайт «<http://сумщинатуристична.укр/>», в якому повинна бути інформація про всі туристичні ресурси нашої області, представлені екскурсійні маршрути, різні заходи та фестивалі і багато іншої корисної інформації, але нажаль зараз цей сайт заблоковано через несплату Відділом промоції та туризму Сумської ОДА дії доменного імені та хостингу за період 2018-2020 рр.

А ще в 2017 році за ініціативи Асоціації індустрії гостинності України був створений перший в Україні національний спеціалізований туристичний портал «Zruchno.Travel», в роботі над ним участь брали всі, для кого є важливим розвиток внутрішнього туризму і одним із співзасновників та членів команди проекту виступив відомий український телеведучий Олександр Педан, який до речі, згодом вів туристичну програму «Містами України з Олександром Педаном», яку запустило «Українське радіо» для популяризації внутрішнього туризму в Україні і показати, що наша держава дуже багатогранна і може вразити найвибагливіших мандрівників. Кожен випуск даної програми розвідає про історію міста, цікаві пам'ятки, ведучий рекомендує що можна спробувати та де краще зупинитись і, звісно ж, якими маршрутами і як зручніше дістатися до певного місця атракції. В програмі були випуски про такі міста Сумської області: Суми, Тростянець, Охтирка, Глухів та Конотоп.

Туристичний портал «Zruchno.Travel» є дуже зручним та корисним для туриста, адже він об'єднав у собі сервіси для подорожей, бази туристичних ресурсів, напрямків та цікавих місць по кожній області України, а також він є своєрідним форумом, де люди можуть ділитися своїми враженнями та порадами. На даний момент Сумщина на порталі представлена 745-ма об'єктами, це – пам'ятки архітектури та історії, природні ресурси, визначні місця, бази відпочинку, заклади харчування та розміщення, а також розташування авто та залізничного вокзалу [50; 51].

У минулому році у місті Суми створили та презентували цікаву і, до речі, першу та унікальну в Україні smart-розробку «Віртуальний гід з технологією доповненої реальності», який допоможе розвивати туристичну сферу міста, а жителям та туристам пізнати культурно-історичну та архітектурну спадщину в цікавій інноваційній формі.

«Віртуальний гід» – це додаток для мобільного телефону, який був розроблений спільно управлінням стратегічного розвитку міста, Агенцією промоції «Суми» і центром технологій електронного навчання СумДУ. На даний момент таблички з QR-кодами встановлені на 15-ти історичних

спорудах, але згодом планується розширення кількості об'єктів. Мета цього проекту полягає в зацікавленні людей під час екскурсії, а також в простоті та доступності, і головне, що не потрібно витратити кошти ні на екскурсію, ні на гίδα, адже він віртуальний, і це ще й культова історична постать, меценат, який розбудовував м. Суми – Іван Харитоненко. Така інтерактивна екскурсія-розповідь буде до вподоби різним віковим категоріям від найменших до найстарших [53].

У Сумській області також активно проводяться різноманітні заходи щодо питань розвитку саме подієвого туризму в нашому регіоні. Ось, наприклад, в минулому році, а саме 20 червня 2019 року відбувся форум «Роль малого та середнього бізнесу у розвитку фестивального туризму на Сумщині». До участі у ньому був запрошений середній та малий бізнес, який займається організацією фестивалів та обслуговуванням їх відвідувачів, а саме це були: різні фестивальні агенції, туроператори, туристичні агенти, підприємці готельного та ресторанного бізнесу, майстри різноманітних народних ремесл, виробники поробок своїми руками та сувенірів, власники зелених садиб; також форум зібрав голів громад, представників туристичного бізнесу, громадських активістів для отримання та обміну знаннями від спеціалістів всеукраїнського рівня та підвищення своєї професійної компетентності. І зокрема, керівником команди «Сумифест» Андрієм Любченко було повідомлено, що вони разом зі своєю командою досить активно займаються фестивальною діяльністю і уже зовсім скоро дивуватимуть сумчан та гостей міста новими заходами – фестивалем італійської булочки та «Октоберфестом», який буде розпочато в Сумах одночасно із візитівкою Німеччини – фестивалем у Мюнхені. Але, знову ж таки, нинішня катастрофічна ситуація в Україні та світі в зв'язку з вірусом, внесла свої корективи і поки що цих заходів проведено не було [42].

Тож як ми бачимо, Сумська область активно розвиває туризм, в тому числі і подієвий. В культурно-мистецьких колах всієї України наша Сумщина давно сприймається як так званий «фестивальний край», адже саме тут зародилися відомі на весь світ культурно-мистецькі, і не тільки, заходи різних

жанрів і напрямків творчості, і кожен з них по своєму неповторний і колоритний.

В нашій області в багатьох навіть невеликих містечках проходять різні цікаві та досить перспективні заходи. Ось, наприклад, Тростянець – місто, яке називають туристичною меккою Слобожанщини та фестивальною столицею Сумщини, адже на території міста на постійній основі відбувається чотири великих фестивалі, які збирають понад 20 тисяч гостей кожного року. Говориться про такі фестивалі як: фестиваль лицарських боїв під назвою «Стара фортеця»; фестиваль класичної музики, який відбується під відкритим небом «Чайковський Fest»; а для любителів рок-музики є свій фестиваль, він називається «Схід-Рок» і, до речі, завдяки ньому Тростянець отримав ще одну асоціацію з містом, а саме, рок-столиці України; є і спортивний захід для різних категорій людей за віком та за трасами складності «Нескучний вело Fest»

Розглянемо найвідоміші та найбільші фестивалі Сумщини.

1. Всеукраїнський театральний фестиваль «Чехов Фест». Фестиваль проводиться у березні кожного року у місті Суми з 2013 року, ініціатором та організатором фестивалю виступає музикант та актор Володимир Нянькін. За часи проведення фестивалю відомі українські театри зіграли більше 30 вистав, які подивились понад 10 тис. глядачів.

2. Міжнародний фестиваль «Organum». Даний фестиваль також проходить в місті Суми в квітні кожного року, його головною метою є популяризація класичного мистецтва. Головним організатором фестивалю є Орест Коваль (відомий піаніст, органіст, педагог і продюсер, а також музично-громадський діяч). До участі в цьому фестивалі запрошуються музиканти, які можуть донести глибокий духовний зміст класичної музики до сучасного слухача в живому виконанні.

3. Міжнародний фестиваль авторської пісні і пісенної поезії «Булат». Фестиваль проходить щорічно в квітні у м. Суми починаючи ще з 1989 року і зараз отримав статус міжнародного. В рамках фестивалю до міста

приїжджають музиканти, барди та просто гості не тільки з усієї країни, а й з усього світу, найчастіше це – країни СНГ (Росія, Білорусь) та США. В ході фестивалю звучать пісні на різну тематику: ліричну, гумористичну, філософську тощо, але обов'язково в кінці звучать пісні Булата Окуджави.

4. Міжнародний фестиваль класичної музики «Чайковський Fest», який проходить в травні кожного року в місті Тростянець. Метою фестивалю є розвиток бренду міста Тростянця через просування життя композитора Петра Чайковського на українській землі. Також у рамках даного фестивалю проходить Всеукраїнський конкурс класичної музики ім. П. І. Чайковського для дітей та молоді. Але даний фестиваль виступає дозою натхнення не тільки для музикантів, а й для художників, адже вони теж надихнулись і на фасаді музичної школи намалювали портрет композитора. Тож можемо сказати, що це фестиваль, який запалює нові зірки і надихає на творчість.

5. Всеукраїнське козацьке свято «Калнишева рада». Це фестиваль, що проходить в липні з 2003 року в с. Пустовійтівка Роменського району, місці народження останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського – це масштабне всеукраїнське свято і змагання з традиційних українських видів боротьби.

6. Міжнародний фестиваль історичної реконструкції «Стара фортеця. Подорож крізь століття». Фестиваль проводиться в червні в м. Тростянець з 2010 року на території унікальної архітектурної пам'ятки XVIII століття у фортеці «Круглий двір». Програма фестивалю насичена і цікава: лицарські поєдинки від сотень бійців клубів не тільки України, а й інших країн, турніри лучників, ярмарка ремісників з цікавими майстер-класами, корчма зі середньовічними стравами, фольклорна музика і танці, фajer-шоу та багато іншого.

7. Міжнародний фестиваль духовної музики «Сурми України», який проходить в червні в м. Суми з 2000 року і приурочений до Дня Конституції України. Фестиваль започатковано за ініціативи уродженця Сумщини головного диригента Генерального штабу Збройних Сил України, генерал-

майора та народного артиста України Володимира Деркача спільно з Сумською міською радою і Міністерством оборони України. Фестиваль триває два дні і протягом цього часу сурми лунають від світанку і до самого заходу сонця на найвідвідуваніших майданчиках міста і також саме на цьому фестивалі того року був встановлений рекорд найбільш масового виконання духовного гімну.

8. Всеукраїнський фестиваль «Козацький родослав». Проходить даний фестиваль також в літку, а саме в липні у с. Шаповалівка Конотопського району і з 2006 року відзначається в рамках святкування перемоги війська гетьмана Івана Виговського над московським військом в Конотопській битві 1659 року. А до 360-ї річниці в минулому році фестиваль вперше вирішили провести у форматі «живої історії», головна ідея полягала в реконструкції певних епізодів Конотопської битви з використанням всього спорядження, зброї, військового вбрання та всіх інших аспектів того часу.

9. Музичний фестиваль «Схід-Рок» щорічно проводиться в м. Тростянець з 2013 року у серпні і триває три дні. Його проводять у відомій пам'ятці міста – у Круглому дворі. Цей фестиваль дає змогу молодим тільки починаючим свою кар'єру музикантам виступити із вже зірками української рок-музики на одній сцені.

10. Всеукраїнський сільський фестиваль-конкурс мистецтв «Боромля» проходить в однойменному с. Боромля Тростянецького району. Даний захід є єдиним в Україні професійним сільським мистецьким святом, яке проводиться щорічно з 1991 року у м. Тростянець, м Суми та селах Сумської області, а гала-концерт проходить у селі Боромля. За програмою гостей фестивалю чекає: концерти народної, камерної і симфонічної музики, виступи з участю майстрів мистецтв та художніх колективів, а також лауреатів конкурсу та гостей фестивалю.

11. Фестиваль коноплярства «HEMP FEST», що проходить у серпні у с. Сади Сумського району, перший раз був проведений у 2018 році і його мета полягає в розвитку промислового коноплярства у Сумській області та районі і

формуванні позитивної суспільної думки щодо вирощування промислових конопель та розвитку агро- та еко-туризму, адже із семи коноплезаводів, які є в Україні, більша половина (4 заводи) знаходиться саме в Сумській області. А ще на фестивалі була презентація різних незвичних продуктів з конопель, а саме: конопляний бургер (фалафель), конопляний сир та олія, крафтове конопляне пиво, халва з коноплі, різні косметичні засоби, взуття та одяг та багато іншого.

12. Міжнародний фестиваль мистецтв «Золоте латаття», який також проводиться в серпні у м. Путивль. Фестиваль був започаткований у 2003 році, а організатором є відома художниця, яка є головою Путивльського земляцтва в Москві – Ніна Кібрик. В рамках фестивалю проводиться планер художників, які приїжджають з усіх міст країни, а також, окрім цього, проводяться концерти класичної музики та ліричної пісні, народної музики «Грай гармонь путивльська», виступає етно-зірка Лукерія Кошелева, яка співає унікальні горюньські пісні.

13. Міжнародний літературно-мистецький фестиваль «Кролевецькі рушники» проходить у вересні у м. Кролевець. Його історія розпочалася з 1995 року, а з 2007 фестиваль набуває міжнародного статусу, головою оргкомітету фестивалю незмінно залишається Михайло Шевченко – відомий поет та заслужений діяч мистецтв України. Кожного року фестиваль збирає в одному місті письменників, поетів, художників та мистецтвознавців, майстрів декоративно-ужиткового мистецтва, художні колективи так і окремих виконавців з усієї України та за її межами.

14. Міжнародний музичний фестиваль «Bach Fest». Фестиваль, який проходить в жовтні протягом двох тижнів у м. Суми з 1995 року. Головним організатором фестивалю є Орест Коваль – відомий органіст і музично-громадський діяч.

Окрім представлених вище фестивалів є ще дуже велика кількість можливо не таких відомих та менш масштабних, але не менш цікавих. До таких відносяться фестиваль «Льон Фест» – фестиваль льону і конопель, який

відбувається в колишній гетьманській столиці України – місті Глухові, фестиваль «Вишкіл із бойового гопаку» та етно-фестиваль «Сіверське перевесло» також у Глухові. В селі Малий Самбір Конотопського району вже стало традицією кожного року на початку червня проводити фестиваль суниці під назвою «Віншуємо суницю – першу ягоду-царицю», а в Лебединському районі під селом Підопригори проводиться «Kvartal Fest», який набирає все більшої популярності кожного року [25; 57].

Але не лише область, а й саме місто Суми славиться своїми привабливими заходами, і з кожним роком стає все більше цікавих фестивалів. Найвідомішими на даний час є гастрономічний фестиваль «Слобожанські смаки», який проводиться на різдвяні свята і головною метою якого є відродження унікальних слобожанських кулінарних традицій та відродження напрямку гастрономічного туризму в Сумській області. А в мальовничому селі Могриця Сумського району влітку проводиться дуже творчий, креативний та просто цікавий фестиваль, який збирає і вже досвідчених митців, так і новачків, аматорів мистецтва і має назву «Могриця – міжнародний ленд-арт симпозіум». Взимку на театральній площі проходить «Фестиваль крижаних скульптур». Для любителів активного відпочинку є фестиваль «Стрекоза», який кожного року проводиться на початку літа в біля с. Зелений гай Сумського району. Також такі фестивалі як «Ніч міста», фестиваль для малечі «Місто професій», Урбан-арт фестиваль, фестиваль писанок, гастрономічний фестиваль «Фестиваль вуличної їжі», винний фестиваль «Sumy Wine Fest», Таємний ринок, Фестиваль Здоров'я та багато інших [56].

Серед основних видів фестивалів, які проходять на Сумщині, слід виділити фестивалі: музичні, гастрономічні, етнографічні, культурно-розважальні, спортивні, кіно та театру, військові та історичні.

Найпопулярнішими музичними фестивалями є фестиваль органної і камерної музики «Органум» (м. Суми), «Схід-Рок» (м. Тростянець), фестиваль класичної музики «Чайковський Fest» (м. Тростянець), Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» (м. Суми),

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Первоцвіти» (м. Суми), фестиваль класичної музики «Vach-fest» (м. Суми), «Пісенними стежками рідного краю» (Липоводолинський район), Всеукраїнський сільський фестиваль мистецтв «Боромля» (м. Боромля), Всеукраїнський фестиваль духової музики «Сурми України» (м. Суми) та багато інших.

Гастрономічних фестивалів на Сумщині з кожним роком стає все більше і більше. Найпопулярніші з них це: фестиваль «Слобожанські смаки», винний фестиваль «Sumy Wine Fest», в кінці травня минулого року вперше з великим успіхом пройшов «Фестиваль вуличної їжі», який відбувався на стадіоні Ювілейний (парк «Трибуна»), суничний фестиваль «Віншуємо суницю — першу ягоду-царицю» (с. Малий Самбір), Фестиваль вареників (Суми), Льон-фест (Гліхів), Гарбуз-фест (Чернеччина) та інші.

До культурно-розважальних подій Сумської області можемо віднести: день міста Суми, ніч музеїв, концерти зірок вітчизняного та світового масштабу, фестиваль «Kvartal Fest» (с. Підпригори, Лебединський р-н), «Могриця – міжнародний ленд-арт Симпозіум» і «Таємний ринок» (м. Суми).

Етнографічні події та заходи: Масляна, фестиваль «Кролевецькі рушники» (м. Кролевець), Новорічні вечорниці (м. Недригайлів), «Різдвяний передзвін» (м. Конотоп), «Вишкіл із бойового гопаку» та етно-фестиваль «Сіверське перевесло» у Глухові, Агро-еко-етно фестиваль «HempFest» (с. Сад).

До найвідоміших історичних фестивалів Сумщини відносяться: «Стежками козацької слави» (м. Глухів), «Стара фортеця» та «Тростянецький рубіж» (м. Тростянець), «Вирський град» (м. Білопілля).

А зі спортивних івентів можемо назвати наступні: «Стрекоза» (с. Зелений гай Сумський р-н), «Нескучний Вело Fest» (м. Тростянець), «Меморіал пам'яті друзів» (с. Зелений гай, Сумський р-н), «Trostober Fest» (м. Тростянець), «Velolife» (Суми) та ін.

Освітні фестивалі: фестиваль сімейних цінностей та благополуччя «Сонцедара», фестиваль освітніх технологій «Перспектива».

Тож бачимо, що на даний період в Сумській області подієвий туризм набирає популярності і з кожним роком розвивається все швидшими темпами.

2.3. Проблеми та перспективи розвитку подієвого туризму в Сумській області

Сумська область має достатній потенціал для розвитку подієвого туризму, адже майже кожне місто, містечко чи село має свої унікальні ресурси та події, які б були цікавими для потенційних туристів.

Розглядаючи подію як окремий туристичний ресурс можемо сказати, що вона може мати яскраво виражений мультиплікаційний ефект, адже спонукає до розвитку й інші сектори туристично індустрії, а якщо мова йде про подію масштабну, міжнародного або національного рівня, то вона спонукає розвиток не тільки туристичної індустрії, а й суміжних, зокрема інфраструктури, і при цьому здійснюється надходження прибутків від туризму. Тож користь від розвитку подієвого туризму отримують всі суб'єкти (рис. 2.1.)

Рис. 2.2. Соціально-економічні ефекти від розвитку подієвого туризму

Для високо розвинутих регіонів нашої області подієвий туризм може стати додатковим доходом, розвитком та популяризації бренду міста, а для депресивних регіонів, які не виділяються серед інших, розвиток івент-туризму буде спрямований на збільшення кількості культурних подій та заходів, забезпечить потік туристів до регіону, а також буде служити як додаткове джерело бюджетних коштів, стане поштовхом для розвитку ринкової та соціальної інфраструктури, суміжних галузей економіки і нових сфер діяльності, а також створюватиме нові робочі місця.

Таблиця 2.2

SWOT-аналіз умов розвитку подієвого туризму у Сумській області

Сильні сторони	Слабкі сторони
Сприятливі природно- географічні умови	Недостатньо розвинена загально-міська інфраструктура
Достатній розвиток туристських ресурсів (природно-рекреаційних та історико-культурних)	Недостатня забезпеченість області висококваліфікованими кадрами
Сприятливі умови та значний потенціал для розвитку подієвого туризму	Недостатня прорекламованість туристичних об'єктів та заходів
	Недостатньо створена нормативно-правова база розвитку туризму в регіоні
Достатньо розвинена мережа закладів розміщення та харчування туристів	Сучасний стан пандемії гальмує туристські потоки
Наявність закладів розваг для туристів	Низький рівень впровадження новітніх технологій
	Недостатня розвиненість брендування територій
Можливості	Загрози
Створення іміджу та бренду області	Економічна нестабільність
Оновлення існуючих і розроблення нових подієвих турів	Недостатня кількість робочих місць
Покращення туристського сервісу	Низька купівельна спроможність населення
Просування турпродуктів на вітчизняний туристський ринок	Прикордонне положення області з Російською Федерацією
Зростання привабливості регіону для інвестицій і подальшого розвитку	Можливість локдаунів та жорстких карантинних умов

Провівши SWOT аналіз конкурентної спроможності Сумської області щодо розвитку подієвого туризму можемо виділити такі основні позитивні сторони та подальші перспективи для розвитку:

- Вигідне географічне положення та можливість розвитку економічних зв'язків з сусідніми регіонами;
- Багата історико-культурна спадщина і велика кількість атрактивних ресурсів та об'єктів;
- Накопичення нової культурної спадщини та актуалізація старої;
- Освітній та науковий потенціал для підготовки і забезпечення туризму кваліфікованими кадрами;
- Зміни туристичного вектору в сторону нових туристичних дестинацій.

А факторами, які стримують розвиток подієвого туризму і є слабкими сторонами івент туризму в Сумській області є:

- Відсутність регіональних програм розвитку подієвого туризму, відповідної стратегії та політики;
- Недостатнє усвідомлення органами влади та суб'єктами підприємництва важливості подієвого туризму в забезпеченні соціально-економічного розвитку, а це, в свою чергу, призводить до недостатньої уваги до даного виду туризму;
- Неналежний рівень розвитку туристської інфраструктури та низький рівень обслуговування;
- Недостатнє фінансування подієвого туризму з державного та місцевого бюджетів;
- Критичний стан для туризму в зв'язку з пандемією;
- Недостатня поінформованість та відсутність масових рекламних кампаній щодо проведення заходів;
- Низька ефективність системи просування продуктів подієвого туризму.

Та на сьогоднішній день, коли світ знаходиться в умовах пандемії і введені жорсткі карантинні умови ситуація зовсім інша. Туризм є одним із тих секторів всесвітньої економіки, який найбільше постраждав у зв'язку з обмеженнями на пересування та масові скупчення людей, а зокрема з усіх видів туризму особливо постраждала сфера подієвого туризму, адже в його основі лежить певна подія або захід, яка передбачає скупчення великої кількості людей, а всі масові заходи були повністю заборонені. Від початку карантину економіка України, за оцінкою експертів, втратила вже майже 1,5 мільярди гривень на туризмі, і хоча його частка ВВП відносно невелика і складає всього 1.5 %, але туризм має мультиплікаційний ефект і тісно взаємопов'язаний із такими суміжними галузями як готельний бізнес, сфера послуг та культура. Фахівці зазначають, що для того, щоб швидко вийти з карантину та повернутися до роботи, треба змінювати формати і переоцінюватись більше на внутрішній ринок [49].

Ми вже помічаємо, що в світі та Україні з'являються все нові інноваційні технології для туризму, це 3D-тури з доповненою реальністю, проведення масштабних заходів в онлайн режимі та з голограмами замість реальних людей. Звісно ж, віртуальні тури та онлайн-заходи не замінять справжніх, але це єдиний вихід на даний період часу.

Висновки до розділу 2

Сумщина має великий ресурсний потенціал для розвитку подієвого туризму, адже регіон має унікальну історико-культурну спадщину, різноманіття природних ресурсів і ландшафтів, неповторні садово-паркові архітектурні та монастирські ансамблі, а також цікаві експонати в музеях та події, що увійшли в історію не тільки України, а й світу. Сумська область є колискою кобзарського та музичного мистецтва і батьківщиною всесвітньо відомих митців. До світової культурної скарбниці увійшла унікальна літературна пам'ятка стародавньої Русі «Слово о полку Ігоревім», події якої з територією Сумщини, а саме м. Путивль. Окрім Путивля в Сумській області є ще два міста

з тисячолітньою історією – м. Ромни та м. Глухів. Унікальними пам'ятками цивільної архітектури є Круглий двір у місті Тростянець, який є дуже популярним місцем проведення різних заходів та фестивалів, Будинок Сумського повітового земства у м. Суми, Будинок Дворянського зібрання у м. Глухів. Неповторні архітектурні пам'ятки садово-паркових ансамблів в с. Кияниця та с. Хотінь, які можуть стати основою для проведення історико-культурних фестивалів та інших заходів подієвого туризму. З природних ресурсів, які можуть використовуватися для розвитку подієвого туризму в регіоні можемо назвати різноманітні ландшафти та рельєф, є розвинена досить густа річкова мережа (річки Десна, Псел, Ворскла, Сейм, Клевань, Сула, Хорол) та велика кількість унікальних та живописних озер, які можуть стати атрактивною територією для заходів подієвого туризму та фестивальних турів для весняно-літнього періоду.

На даний час на території Сумської області відбуваються фестивалі різного рівня від обласного та національного до міжнародного. Серед основних видів фестивалів, які проходять на Сумщині, слід виділити: музичні, гастрономічні, етнографічні, спортивні, кіно та театру, військові та історичні. Найпопулярніші музичні фестивалі: «Органум» (м. Суми), «Схід-Рок» (м. Тростянець), «Чайковський Fest» (м. Тростянець), фестиваль класичної музики «Vach-fest» (м. Суми) тощо. Гастрономічні фестивалі: «Слобожанські смаки» (м. Суми), суничний фестиваль «Віншуємо суницю — першу ягоду-царицю» (с. Малий Самбір), Льон-фест (м. Глухів), Гарбуз-фест (Чернеччина), «Фестиваль вуличної їжі» (м. Суми) та інші. До культурно-розважальних подій області відносимо: ніч музеїв(м. Суми), фестиваль «Kvartal Fest» (с. Підпригори, Лебединський р-н), «Таємний ринок» (м. Суми). Етнографічні: свято Масляної, фестиваль «Кролевецькі рушники» (м. Кролевець), «Вишкіл із бойового гопаку» та етно-фестиваль «Сіверське перевесло» у Глухові, Агро-еко-етно фестиваль «НempFest» (с. Сад). До найвідоміших історичних фестивалів Сумщини відносяться: «Стежками козацької слави» (м. Глухів), «Стара фортеця» (м. Тростянець). А зі спортивних івентів виділимо наступні:

«Стрекоза» (с. Зелений гай Сумський р-н), «Нескучний Вело Fest» (м. Тростянець), «Velolife» (Суми) тощо. Тож бачимо, що на даний період в Сумській області подієвий туризм набирає популярності і з кожним роком розвивається все швидшими темпами.

Провівши SWOT аналіз конкурентної спроможності Сумської області щодо розвитку подієвого туризму можемо виділити такі основні позитивні сторони та подальші перспективи для розвитку: вигідне географічне положення та можливість розвитку економічних зв'язків з сусідніми регіонами; багата історико-культурна спадщина і велика кількість атрактивних ресурсів та об'єктів; накопичення нової культурної спадщини та актуалізація старої; освітній та науковий потенціал для підготовки і забезпечення туризму кваліфікованими кадрами; зміни туристичного вектору в сторону нових туристичних дестинацій. А факторами, які стримують розвиток подієвого туризму і є слабкими сторонами івент туризму в Сумській області є: відсутність регіональних програм розвитку подієвого туризму, відповідної стратегії та політики; недостатнє усвідомлення органами влади та суб'єктами підприємництва важливості подієвого туризму в забезпеченні соціально-економічного розвитку; неналежний рівень розвитку туристської інфраструктури та низький рівень обслуговування; недостатнє фінансування подієвого туризму з державного та місцевого бюджетів; низька інвестиційна та ділова активність; недостатня поінформованість та відсутність масових рекламних кампаній щодо проведення заходів; низька ефективність системи просування продуктів подієвого туризму.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЗАХОДУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ У ЛИПОВОДОЛИНСЬКОМУ РАЙОНІ НА ПРИКЛАДІ «ФЕСТИВАЛЮ ЛИПИ»

3.1. Розробка програми івент-заходу «Фестивалю Липи»

Дослідивши та проаналізувавши стан подієвого туризму в Сумській області ми бачимо, що фестивалі стають все популярніші серед туристів, і з кожним роком їх кількість тільки зростає, а це говорить про те, що попит на них великий. І тому для маленьких містечок чи селищ – це є великим шансом заявити про себе на туристичній мапі України, а згодом можливо і світу. Для цього і був розроблений проект фестивалю «Фестиваль Липи» в районному центрі Липоводолинщини в смт Липова Долина.

Даний фестиваль буде єдиним та унікальним в Україні фестивалем липи і продуктів з неї, а саме: липового меду, продуктів фітотерапії, косметології та різних сувенірів і смаколиків. А ще липа – це унікальний продукт, адже корисні властивості липи були виявлені ще зі стародавніх часів, сьогодні вона широко застосовується в народній медицині і входить до складу деяких лікарських препаратів. Також липа широко застосовується в косметології, з екстракту липи роблять мило, ефірні олії, вона входить до складу різних косметичних засобів. Також не можна не забути про ароматний чай зі цвіту липи та липовий мед, який не просто смачний, а й дуже корисний для здоров'я.

Мета проекту «Фестиваль Липи» полягає в наступному :

- Розвиток Липової Долини як цікавого туристичного об'єкту;
- Залучення потенційних туристів;
- Просування на ринок натуральних екологічних продуктів власного виробництва;
- Популяризація здорового харчування;
- Відновлення духовних та фізичних сил людини, підвищення імунітету жителів району;

- Популяризація культури бджільництва серед мешканців та гостей селища,
- Обмін досвідом бджолярів, фермерів у сфері садівництва, а також лікарів гомеопатів, дієтологів та імунологів
- Демонстрації досягнень у сфері бджільництва, посадки та вирощування липи

Фестиваль планується проводитися в смт. Липова Долина Липоводолинського району Сумської області. Локацію вибрано не випадково, для цього є ряд причин: перша – це те, що Липоводолинський край не багатий на цікаві туристські ресурси, і туризм в регіоні розвинений дуже слабо, а саме подієвий туризм дозволяє розвивати територію як атрактивну зону навіть, якщо там немає ресурсів, адже в основі даного виду туризму лежить саме «подія» чи «захід», який привертає потенційних туристів; і друга причина – це милозвучна назва населеного пункту, яка передбачає пряме співвідношення з цією рослиною, і до речі, за однією з легенд саме завдяки великій кількості липових насаджень населений пункт був названий Липовою Долиною, тому б було доречно провести фестиваль саме там.

Фестиваль пропонуємо проводити в центральному громадському парку, що має назву Козацький в смт Липова Долина. Вважаємо, що це розташування буде найкращим та найзручнішим варіантом, адже це центральна частина селища, зручно знайти і дістатися туди, є достатньо місця для того, щоб розмістити всі локації, а також це гарна і охайна територія.

Дата проведення еко-фестивалю планується на кінець червня або початок липня – період цвітіння липи. Фестиваль розрахований на різновікову категорію, адже розваги знайдуть для себе всі – від наймолодших і до найстарших. Програма фестивалю розрахована на два дні, планується, що це будуть вихідні – субота та неділя.

Програма включає урочисте відкриття заходу, будуть запрошені почесні гості району та області, святковий концерт, виставку-ярмарок сувенірної продукції та продукції бджільництва, виробів декоративно-ужиткового та

образотворчого мистецтва, тематичні фото зони, проведення різноманітних майстер-класів та конкурсів, просвітницьких заходів, які пов'язані зі збереженням легень нашої планети, організацію медової освітньої «школи» з лекціями та інформаційними презентаціями про властивості меду, та його користь, а також частування місцевих кулінарів, концертна програма та вечірня дискотека. Детальніше програму розглянемо в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Програма івент-заходу «Фестиваль Липи»

День 1	День 2
10.00 - 10.30 Урочисте відкриття	10.30 - 19.00 Виставка-ярмарок сувенірної продукції
10.30 - 11.30 Концертна програма	10.30 - 20.00 Локація Фуд-лавки еко-продуктів
10.30 - 20.00 Виставка-ярмарок сувенірної продукції	10.00 - 21.00 Тематичні фотозони
11.00 - 21.00 Локація Фуд-лавки еко-продуктів	11.00 - 12.00 Акція «Посади липу – допоможи планеті!»
10.00- 20.00 Тематичні фотозони	12.00 - 13.00 Лекція «Про користь меду та апітерапії»
12.00- 13.00 Лекція з фітотерапії «Корисні властивості липи. Липа для здоров'я»	14.00 - 15.00 Майстер-клас поробок з екологічної деревини
14.00 -15.00 Дитячий майстер-клас «Маленькі майстер-шефи»	16.00 - 17.00 Майстер-клас «Пасічником може бути кожен»
15.00 - 17.00 Майстер-клас «Робимо екологічне мило своїми руками»	20.0 - 19.00 Майстер-клас «Медовий масаж»
17.00 -18.00 Майстер-клас з косметології «Медова краса»	20.00 – 21.00 Урочисте закриття та нагородження переможців та учасників фестивалю
	21.00 – 22.30 Святкова дискотека

Програма фестивалю не обмежується даними локаціями, їх можна розширювати та удосконалювати, але обов'язково вони повинні відповідати тематиці еко-фестивалю.

Для даного фестивалю нами був розроблений рекламний банер, який буде використовуватися безпосередньо для просування та рекламування фестивалю (Додаток Д), а також буде створена сторінка в соціальних мережах фестивалю, де буде подаватися вся актуальна інформація про час, місце, опис кожної локації та майстер-класу, а також інформація про запрошених гостей та організаторів. Також буде подана рекламна інформація в місцевій газеті та розроблені афіші для рекламних щитів, також планується виготовлення фірмових футболок, блокнотів та подарункових пакетів з логотипом фестивалю.

Фестиваль буде організований Липоводолинською селищною ОТГ за підтримки Сумської Обласної адміністрації та спілки пасічників Липоводолинського району, а також до співпраці буде запрошено товаровиробників, експертів та народних майстрів.

Фінансування передбачається сільським бюджетом, спонсорськими та донорськими коштами, іншими джерелами незабороненими чинним законодавством.

Для впровадження спеціальної безпеки під час проведення фестивалю необхідно організувати роботу правоохоронних органів, невідкладної медичної допомоги та забезпечити чергування працівників служби надзвичайних ситуацій.

А зараз підсумуємо позитивні та негативні чинники проведення даного фестивалю.

До сприятливих чинників можемо віднести наступні:

1. Дата проведення припадає саме у розпал літнього сезону – сезону відпусток та дитячих канікул;
2. Оптимальна кількість днів проведення фестивалю (два вихідні дні);
3. Сmt Липова Долина межує з Гадяцьким районом Полтавської області, що дозволяє долучити до свята не лише жителів Сумщини, але і мешканців сусідніх областей;

4. Завдяки фестивалю відбудеться створення та популяризація бренду Липоводолинщини;
5. Поповнення місцевого бюджету за рахунок туристів.

До несприятливих чинників віднесемо:

1. Погано розвинена туристська інфраструктура у регіоні;
2. Тільки автомобільні шляхи сполучення (дістатися можна лише автомобілем або автобусом, адже відсутня залізниця);
3. Віддаленість від обласного центру - міста Суми;

Отже, на нашу думку даний еко-фестиваль буде актуальним в даний час і сподіваємось, що він сподобається не тільки жителям Липоводолинщини, а й мешканцям сусідніх районів та областей, а це дасть поштовх залучити до регіону туристські прибуття та фінансові надходження від занять туризмом, які будуть вкладені в інфраструктуру району та соціальну сферу.

3.2. Калькуляція івент-заходу «Фестиваль Липи»

Фінансування передбачається сільським бюджетом, спонсорськими та донорськими коштами, іншими джерелами незабороненими чинним законодавством.

До основних витрат відносимо: оренда обладнання, реклама та поліграфічні послуги, витрати на транспорт, оплата праці організаторам та учасникам, придбання призів та дипломів, рахунки за електроенергію, оплата за чергування працівників невідкладної медичної допомоги, правоохоронних органів та працівників служби надзвичайних ситуацій, також витрати на харчування.

Обладнання для проведення фестивалю ми вважаємо, що найдоречніше взяти в оренду.

1. Придбання в оренду обладнання

1.1. Придбання в оренду акустичної системи: 1 комплект х 6 000,00 грн./за компл. = 6 000, 00 грн.

1.2. Придбання в оренду мікрофонів: 2 шт. x 200 грн./за шт. = 400,00 грн.

1.3 Придбання в оренду динамічних приладів: 4 шт. x 700,00 грн./за шт. = 2 800,00 грн.

1.4 Придбання в оренду світлодіодних динамічних прожекторів: 6 шт. x 400,00 грн. /за шт. = 2400,00 грн.

1.5. Придбання в оренду генераторів диму: 2 шт. x 150,00 грн./за шт. = 300,00 грн.

1.6 Придбання в оренду моніторної лінії: 1 комплект x 7 000,00 грн./за компл. = 7 000,00 грн.

1.7 Оренда сценічного комплексу 1 день 20000,00 грн = 20000,00 грн

1.8 Оренда столів та стільців 200 грн x 30 = 6000,00 грн

1.9 Оренда тентів 20 x 150 грн = 3000,00 грн

1.10 Оформлення сцени та території (солом'яні тюки, фото зони, пуфи) = 20000 грн

Для маркетингової кампанії та просування заходу ми передбачили створення сторінки фестивалю в соціальних мережах, виготовлення та розміщення афіш на рекламних щитах, подати оголошення до місцевих газет, виготовлення подарункових пакетів, блокнотів та футболок з логотипом фестивалю. Всього на рекламні заходи планується 25 850 грн.

2. Реклама та поліграфічні послуги

2.1 Реклама в газеті 300 грн .

2.2 Реклама в інтернеті (соціальні мережі) – 100 грн.

2.3 Розміщення афіш на рекламних щитах 40 шт. x 250 грн = 10 000, 00 грн

2.4 Виготовлення подарункових пакетів з логотипом Фестивалю: 50 шт. x 15,00 грн./за шт. = 750,00 грн.

2.5 Виготовлення футболок з логотипом Фестивалю: 30 шт. x 240,00 грн./за шт. = 7200,00 грн.

2.6 Виготовлення блокнотів з логотипом Фестивалю: 50 шт. x 150,00 грн./за шт. = 7 500,00 грн.

Також необхідний транспорт для запрошених гостей та доставки техніки.

3. Транспорт

3.1 Транспортні послуги 10000,00 грн

Для створення та злагодженої роботи фестивалю необхідна професійна та дружня команда, до якої ввійдуть: організатори, менеджери, фотограф, спеціалісти по техніці світла та звукорежисера, ведучий та артисти і запрошені гості для майстер-класів.

4. Оплата праці

4.1 Оплата праці (організаторів, менеджерів, фотографа) 5 осіб x 4200,00 грн = 21000, 00 грн

4.2 Оплата праці запрошеним гостям для проведення майстер-класів 5 осіб x 2100,00 грн = 10500,00 грн

4.3 Оплата послуг техника зі світла: 1 особа x 2100,00 грн./на особу = 2100,00 грн.

4.4 Оплата послуг звукорежисерів: 1 особа 2100,00 грн./на особу = 2100,00 грн.

4.5 Концертна програма (ведучий та артисти) 1 день = 15000 грн

5. Придбання (виготовлення) призів, дипломів

5.1 Дипломи, подяки та призи учасникам = 10000 грн

6. Харчування

6.1 Харчування (артистів, запрошених гостей, організаторів та працівників) = 12000,00 грн

6.2 Придбання пляшок з питною водою (0,5 л.): 100 шт. x 6,00 грн./ за шт. = 600,00 грн.

7. Додаткові виплати сплачуються за рахунок місцевого бюджету

7.1. Рахунки електроенергії

7.2. Чергування швидкої медичної допомоги, правоохоронних органів та служби з надзвичайних ситуацій

Тому весь кошторис фестивалю становить 177 050 грн. А також до бюджету потрібно закладати мінімальний резервний відсоток коштів. В даному випадку це 10 %, тобто це 17 705 грн. Тому закладати в бюджет потрібно 194 755 грн.

Висновки до розділу 3

Фестивалі з кожним роком стають все популярніші. І для таких туристично депресивних регіонів подієвий туризм, а саме фестиваль є гарною можливістю про себе на туристичній мапі. Для цього і був розроблений проект фестивалю «Фестиваль Липи» в районному центрі Липоводолинщини в смт Липова Долина. Даний фестиваль буде єдиним та унікальним фестивалем липи і продуктів з неї в Україні.

Основною метою фестивалю є розвиток Липової Долини та всього Липоводолинського району як цікавої туристичної дестинації, залучення потенційних туристів до регіону та просування на ринок натуральних екологічних продуктів. В програмі фестивалю, яка розрахована на два дні буде ярмарок сувенірної продукції, проведення цікавих майстер-класів та лекцій від запрошених гостей, частування місцевих кулінарів, святкова концертна програма та багато іншого. Фінансування передбачається сільським бюджетом, спонсорськими та донорськими коштами, іншими джерелами незабороненими чинним законодавством.

ВИСНОВКИ

Туристична сфера все частіше починає розглядатися як специфічна, екологічна та приваблива галузь економіки і складова державної та регіональної політики, від якої залежить соціально-економічний розвиток країни або регіону та формується бренд дестинації.

Подієвий туризм є порівняно молодим напрямком туризму як для України, так і світу, головним мотивом у споживачів в якому виступає бажання відвідати певну подію (спортивну, розважальну, музичну тощо) або ж прийняти у ній участь. Івент-тури одночасно поєднують у собі рекреацію, відпочинок і розваги. За оцінками Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) зараз саме подієвий туризм можна вважати одним з найперспективніших видів туризму у світі. До ознак, характерних подієвого туризму, належать: певна періодичність проведення заходу та чітка регламентованість; стаціонарність проведення івентів; використання підходів проектного менеджменту; диверсифікація джерел фінансування; взаємозалежність від думки суспільства, від статусу та престижу; залежність від поінформованості про подію потенційних споживачів; масовість відвідування; довготривалість інформаційного ефекту та стимулювання розвитку різних секторів туристичної індустрії.

Подієвий туризм як один з видів туризму можна класифікувати за різними ознаками в залежності від поставлених цілей. Тож, наприклад, за таким критерієм як «масштаб події» івент-туризм можемо розділити на дві категорії: внутрішні події, тобто в межах однієї країни та міжнародні, і в свою чергу внутрішні події або ще їх можна назвати події національного рівня розділяються на події міжрайонного та загальнонаціонального рівнів, а міжнародні – на регіональні та глобальні. Найбільш широка класифікація подієвого туризму дається за таким критерієм як тематика події чи заходу, це такі види: національні та релігійні свята, музичні, театральні і гастрономічні

фестивалі та заходи, змагання з різних видів спорту, карнавали, покази мод, технічні салони і виставки, економічні та бізнес форуми тощо

Сумщина має великий ресурсний потенціал для розвитку подієвого туризму, адже регіон має унікальну історико-культурну спадщину, різноманіття природних ресурсів і ландшафтів, неповторні садово-паркові архітектурні та монастирські ансамблі, а також цікаві експонати в музеях та події, що увійшли в історію не тільки України, а й світу. Сумська область багата як природними, так і історико-культурними ресурсами та об'єктами, які можуть бути використані в роботі туристських підприємств і у позиціонуванні регіону як атрактивної дестинації. Але, маючи такі багаті природно-рекреаційні ресурси, історико-культурний, архітектурний та археологічний потенціал, турпродукти Сумської області є не достатньо конкурентоспроможними на ринку туристичних послуг і вони потребують подальшого розвитку, покращення якості та залучення інвестицій в їх розбудову.

На даний час на території Сумської області відбуваються фестивалі різного рівня від обласного та національного до міжнародного. Серед основних видів фестивалів, які проходять на Сумщині, слід виділити: музичні, гастрономічні, етнографічні, спортивні, кіно та театру, військові та історичні. Найпопулярніші музичні фестивалі: «Органум» (м. Суми), «Схід-Рок» (м. Тростянець), «Чайковський Fest» (м. Тростянець), «Bach-fest» (м. Суми) тощо. Гастрономічні фестивалі: «Слобожанські смаки» (м. Суми), сунічний фестиваль «Віншуємо суніцю — першу ягоду-царицю» (с. Малий Самбір), Льон-фест (м. Глухів), «Фестиваль вуличної їжі» (м. Суми) та інші. До культурно-розважальних подій області відносимо: ніч музеїв (м. Суми), фестиваль «Kvartal Fest» (с. Підпригори, Лебединський р-н), «Таємний ринок» (м. Суми). Етнографічні фестивалі: свято Масляної, фестиваль «Кролевецькі рушники» (м. Кролевець), «Вишкіл із бойового гопаку» та етно-фестиваль «Сіверське перевесло» у Глухові, Агро-еко-етно фестиваль «НempFest» (с. Сад). До найвідоміших історичних фестивалів Сумщини відносяться: «Стежками козацької слави» (м. Глухів), «Стара фортеця»

(м. Тростянець). А зі спортивних івентів виділимо наступні: «Стрекоза» (с. Зелений гай Сумський р-н), «Нескучний Вело Fest» (м. Тростянець), «Velolife» (Суми) тощо. Тож бачимо, що на даний період в Сумській області подієвий туризм набирає популярності і з кожним роком розвивається все швидшими темпами.

Провівши SWOT аналіз конкурентної спроможності Сумської області щодо розвитку подієвого туризму можемо виділити такі основні позитивні сторони та подальші перспективи для розвитку: вигідне географічне положення та можливість розвитку економічних зв'язків з сусідніми регіонами; багата історико-культурна спадщина і велика кількість атрактивних ресурсів та об'єктів; накопичення нової культурної спадщини та актуалізація старої; освітній і науковий потенціал для підготовки та забезпечення туризму кваліфікованими кадрами; зміни туристичного вектору в сторону нових туристичних дестинацій. А факторами, які стримують розвиток подієвого туризму і є слабкими сторонами івент туризму в Сумській області є: відсутність регіональних програм розвитку подієвого туризму, відповідної стратегії та політики; недостатнє усвідомлення органами влади та суб'єктами підприємництва важливості подієвого туризму в забезпеченні соціально-економічного розвитку; неналежний рівень розвитку туристської інфраструктури та низький рівень обслуговування; недостатнє фінансування подієвого туризму з державного та місцевого бюджетів; низька інвестиційна та ділова активність; недостатня поінформованість та відсутність масових рекламних кампаній щодо проведення заходів; низька ефективність системи просування продуктів подієвого туризму. А внаслідок цьогорічної кризової ситуації через пандемію COVID 19, яка принесла великі збитки, особливо в сфері туризму через закриття кордонів та жорсткі карантинні обмеження, Україна втратила майже 1,5 млрд гривень на туризмі, але як бачимо, ситуацію на сьогоднішній день з приводу обмежень та закритих кордонів ми не можемо спрогнозувати, тому це ще не остаточні підсумки збитків та кризи для туристичної галузі.

Фестивалі з кожним роком стають все популярніші. І для таких туристично депресивних регіонів подієвий туризм, а саме фестиваль є гарною можливістю заявити про себе на туристичній мапі. Для цього і був розроблений проект фестивалю «Фестиваль Липи» в районному центрі Липоводолинщини в смт Липова Долина. Даний фестиваль буде єдиним та унікальним фестивалем липи і продуктів з неї в Україні.

Основною метою фестивалю є розвиток Липової Долини та всього Липоводолинського району як цікавої туристичної дестинації, залучення потенційних туристів до регіону та просування на ринок натуральних екологічних продуктів. В програмі фестивалю, яка розрахована на два дні буде ярмарок сувенірної продукції, проведення цікавих майстер-класів та лекцій від запрошених гостей, частування місцевих кулінарів, святкова концертна програма та багато іншого.

Фінансування передбачається сільським бюджетом, спонсорськими та донорськими коштами, іншими джерелами незабороненими чинним законодавством.

Отже, на нашу думку даний фестиваль буде актуальним в даний час і маємо надію, що він сподобається не лише жителям Липоводолинщини, а й мешканцям сусідніх районів та областей, а це дасть поштовх залучити до регіону туристські прибуття та фінансові надходження від занять туризмом, які будуть вкладені в розвиток інфраструктури району та соціальну сферу.

Тож, узагальнюючи вищесказане, можемо зробити висновок, що подієвий туризм є затребуваним видом туристичної галузі в наш час, і Сумська область має всі можливості для того, щоб розвивати даний вид туризму і позиціонувати себе як фестивальний край, але для цього потрібно взяти таких заходів: розробити регіональні та державні програми проведення заходів; розвивати інфраструктурне забезпечення області та сферу послуг; сформувати сучасну систему підготовки та перепідготовки кадрів для подієвого туризму; розробка туристичного веб-сайту, де буде точний календар подій; розвиток маркетингу

та рекламної діяльності щодо інформування та просування подій та заходів; виділення коштів для розвитку подієвого туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева О. В. Событийный туризм как фактор социально-экономического развития региона : автореф. дисс. на соиск. уч. степени канд. экон. наук: М., 2012. 28 с
2. Бабкін О. В. Спеціальні види туризму. Ростов-на-Дону : Фенікс, 2008. 252 с.
3. Бабкін О.В. Спеціальні види туризму Глава 9. Подієвий туризм URL: <http://infotour.in.ua/babkin09.htm>
4. Багатовікові дуби біля озера Чеха (Суми) URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%B4%D1%83%D0%B1%D0%B8_%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8F_%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%B0_%D0%A7%D0%B5%D1%85%D0%B0_\(%D0%A1%D1%83%D0%BC%D0%B8\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%B4%D1%83%D0%B1%D0%B8_%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8F_%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%B0_%D0%A7%D0%B5%D1%85%D0%B0_(%D0%A1%D1%83%D0%BC%D0%B8))
5. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. К.: ВПЦ «Київський Університет», 2014. - 395 с.
6. Биржаков М. Б. Воронцова И. В., Метелев Н. И. Событийный туризм: карнавалы в истории и современном туризме. Туристские фирмы. 2000. № 23. С. 94-111.
7. Блакитні озера (Суми) URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BB%D0%B0%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%BD%D1%96_%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%B0_\(%D0%A1%D1%83%D0%BC%D0%B8\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BB%D0%B0%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%BD%D1%96_%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%B0_(%D0%A1%D1%83%D0%BC%D0%B8))
8. Вишневська Г. Г. Івент-туризм у контексті розвитку світового туризму. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Збірник наук. праць: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. 2011. Випуск 17
9. Влодарчик Т. В. Подієвий (event) туризм в Україні. Здобутки, проблеми та перспективи розвитку готельно-

ресторанного та туристичного бізнесу: Всеукраїнська науково-практична конференція, 29-30 жовтня 2012 р.: тези доповідей. К.: НУХТ, 2012 р. С. 409.

10. Воркшоп з розробки туристичних продуктів DESTINATIONАЦІЙ центрально-північних областей

URL: <https://www.facebook.com/events/658624064845259/>

11. Фестивальний туризм як новий напрям світового туризму. Географія та туризм. 2010. Вип. 10. С. 31-34.

12. Врятувати озеро м. Лебедин URL: <https://petition.e-dem.ua/lebedyn/Petition/View/4>

13. Геоморфологічна будова Сумської області: Методичні вказівки для студентів природничо-географічного факультету. Укл. А. О. Корнус, В. В. Чайка. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. 34 с.

14. Глухів: стародавнє місто та гетьманська столиця URL: https://risu.org.ua/ua/relig_tourism/r_maps/regions/sumska/hlukhiv/52196/

15. Департамент захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації Заповідні скарби Сумщини URL: <http://www.pek.sm.gov.ua/index.php/uk/2013-04-18-21-50-35>

16. Долженко Г. П., Шмыткова А. В. Событийный туризм в Западной Европе и возможности его развития в России. Известия высших учебных заведений. Северо-Кавказский регион. Серия: Общественные науки. 2007. № 6. С. 116-119

17. Дурович А. П., Копанев А. С. Маркетинг в туризме: учеб. пособие. Мн.: «Экономэкспресс». 1998

18. Закон України Про туризм URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

19. Заповідні скарби Сумщини. Під.ред. д.б.н. Т. Л. Андриєнко. Суми. В-во «Джерело», 2001. 208 с.

20. Заповідні скарби Сумщини URL: <http://www.pek.sm.gov.ua/index.php/uk/2013-04-18-21-50-35>

21. Ілляшенко С. М., Щербаченко В. О. Аналіз потенціалу ринку туристичних послуг Сумської області. Вестник національного технічного університета «ХПИ». 2012. № 14. С. 65 – 77

22. Історія туризму: навчальний посібник. Ю. Л. Афанасьєв, Л. М. Устименко. К.: Альтерпрес, 2008. 354 с.

23. Кабушкин Н.И. Менеджмент туризма: учебник. Минск: Новое знание. 2002. 409 с.

24. Категорія: 7 природних чудес Сумщини
URL: [https://sodbblog.wordpress.com/category/7-](https://sodbblog.wordpress.com/category/7-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d1%87%d1%83%d0%b4%d0%b5%d1%81-%d1%81%d1%83%d0%bc%d1%89%d0%b8%d0%bd%d0%b8/)

[%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d1%87%d1%83%d0%b4%d0%b5%d1%81-](https://sodbblog.wordpress.com/category/7-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d1%87%d1%83%d0%b4%d0%b5%d1%81-%d1%81%d1%83%d0%bc%d1%89%d0%b8%d0%bd%d0%b8/)

[%d1%81%d1%83%d0%bc%d1%89%d0%b8%d0%bd%d0%b8/](https://sodbblog.wordpress.com/category/7-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d1%87%d1%83%d0%b4%d0%b5%d1%81-%d1%81%d1%83%d0%bc%d1%89%d0%b8%d0%bd%d0%b8/)

25. «Квартал-фест» у Підопригорах зібрав 50 тисяч глядачів
URL: <http://debaty.sumy.ua/news/kvartal-fest-u-pidoprigorah-zibrav-50-tisyach-glyadachiv-video>

26. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Навчальний посібник. Чернівці: Книги-XXI, 2003. 300 с.

27. Корнус А. О., Удовиченко І. В., Леонтєєва Г. Г., Удовиченко В. В., Корнус О. Г. Географія Сумської області: природа, населення, господарство. Суми: ФОП Наталуха А. С., 2010. 184 с.

28. КРЕЙДЯНИЙ КАР'ЄР. СЕЛО МОГРИЦЯ
URL: <http://www.sumy.sm.gov.ua/index.php/uk/8-novini/13509-krejdyanij-kar-er-selo-mogritsya>

29. Лебединське (озеро)
URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_\(%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_(%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE))

30. Лакомов Е. Ф. Повышение конкурентоспособности регионов России на основе развития услуг по событийному туризму. Автореф. дисс. на соиск. уч. степени канд. экон. Наук. М., 2013. 28 с.

31. Мельниченко С. В. Івентивний менеджмент суб'єктів туристичної діяльності. Економічні науки: зб. наук. Праць Луцького НТУ. Серія «Економіка та менеджмент». 2010. Випуск 7(26). Ч. 2. С. 224-232
32. Музей Кролевецького ткацтва, Кролевець
URL: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/99961_muzeykroleveckogo-tkachestva.htm
33. Несумні Суми або що цікавого можна побачити в обласному містечку URL: <https://discover.kh.ua/inspiration/neskucnye-sumy-ili-cto-interesnogo-mozno-uvidet-v-oblastnom-gorodke>
34. Никитина С. С. Зинченко М. В. Событие как основа для проектирования туристического продукта. Актуальные проблемы гуманитарных наук : Мат. Международной научно-практ. конф. (Томск, 5-6 апр. 2012 г.). Томск, 2012. С. 81 -84
35. Организация туризма: Учеб. пособие / А.П.Дурович, Н.И.Кабушкин, Т.М. Сергеева и др.; Под общ. ред. Н.И, Кабушкина и др. Мн.: Новое знание, 2003. 632 с.
36. Озеро Журавлине
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE_%D0%96%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B5
37. Озеро Семиверстне
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE_%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B5
38. Павлівське озеро
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE
39. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні
URL: <file:///D:/%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B>

7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%94%D0%98%D0%9F%D0%9B%D0%9E%D0%9C%D0%9D%D0%90%20%D0%9C%D0%90%D0%93%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%A0/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf

40. Паньків Н. Є., Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму в Україні на прикладі розробленого івент-туру «Відкрий для себе покуття». Науковий вісник НЛТУ України. №5. 2018. С.78

41. Парк «Тростянецький»
URL: <https://sodbblog.wordpress.com/2016/04/08/%d0%bf%d0%b0%d1%80%d0%ba-%d1%82%d1%80%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8f-%d0%bd%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9/>

42. Підприємців Сумщини, що працюють в туристичній сфері, навчають усім тонкощам організації фестивалів
URL: <https://05453.com.ua/pidpryyemtsiv-sumshhyny-shho-pratsyuyut-v-turystychnij-sferi-navchayut-usim-tonkoshham-organizatsiyi-festyvaliv/>

43. Пляжі міста Суми URL: <https://visit.sumy.ua/pliazhi/>

44. Природно-заповідний фонд Сумської області: Атлас-довідник. К.: ТОВ «Українська Картографічна Група», 2016. 94 с

45. Романцов А. Н. Event-маркетинг: сущность и особенности организации. Учебник. М.: Дашков и Ко. 2011. 116 с.

46. Скоропадське озеро
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE

47. Сумщина презентувала свій туристичний потенціал на Міжнародному форумі URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/070618-sumshchyna-prezentovala-sviy-turystychnyy-potencial-na-mizhnarodnomu-forumi>

48. Туристична привабливість Сумщини. Дайджест. Сумська обл. універс. наук. б-ка. Уклад. Т. М. Грищенко. Суми. 2019. 36 с.

49. Туризм під час карантину: криза чи досвід
URL: <https://suspilne.media/37205-turizm-pid-cas-karantinu-kriza-ci-dosvid/>

50. Туристичний портал URL: <https://zruchno.travel/?lang=ua>
51. «Українське радіо» запустило туристичну програму з Олександром Педаном URL: <https://zruchno.travel/News/New/4079?lang=ua>
52. У Сумах представили портал «Мандруй Сумщиною» від Google URL: <http://sumy.today/u-sumah-predstavyly-portal-mandruy-sumshchynoyu-vid-google>
53. У Сумах створили перший в Україні «Віртуальний гід» URL: <https://smr.gov.ua/uk/novini/podiji/16140-u-sumakh-stvorili-pershij-v-ukrajini-virtualnij-gid.html>
54. Устименко Л. М., Афанасьєв Ю. Л. Історія туризму. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2008. 354 с.
55. Фестивалі URL: <http://trostyanets-miskrada.gov.ua/news.php?readmore=2499>
56. ФЕСТИВАЛІ URL: <https://www.sumytourism.com/uk/festivals-ru/>
57. Фестивалі і бренди міст як інструмент розвитку Сумської області URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9354>
58. Фролова Т. А. Экономика и управление в сфересоциально-культурного сервиса и туризма : конспект лекций. Таганрог : ТТИ ЮФУ, 2010. URL: http://www.aup.ru/books/m19/2_1.htm
59. Чеха (озеро) URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%85%D0%B0_\(%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%85%D0%B0_(%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE))
60. Шелехівське озеро URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%85%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%BE
61. Шульгіна Л. М. Маркетинг підприємств туристичної галузі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. філософ. наук: спец. 08.06.01 «економіка, організація і управління підприємствами». Київський національний торговельно-економічний університет. К., 2006. 38 с.

62. Яблуня-колонія URL: <https://7chudes.in.ua/nominaciyi/yablunya-koloniya/>

63. Методичні рекомендації. Фестивалі народної творчості: методика організації та проведення. Укладач Діденко М. О. URL: <http://oocuk.com.ua/wpcontent/uploads/2020/05/%D0%A4%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96.-%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0.pdf>

64. Туристична діяльність в Україні
URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.ht

65. Фестивалі народної творчості: методика організації та проведення (методичні рекомендації) URL: <http://oocuk.com.ua/wp-content/uploads/2020/05/%D0%A4%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96.-%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0.pdf>

66. Donald Getz Event Tourism – Definition, Evolution and Research. Calgary : Elsevier, 2008. P. 403–428

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Сертифікат учасника V Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції

Сертифікат учасника II Міжнародної науково-практичної конференції

ДОДАТОК В

Таблиця 2.1

Кількість обслуговуваних туристів туроператорами та турагентами у 2019 році за регіонами в Україні (осіб) [64]

Регіон	Усього	У тому числі			
		громадян України			Іноземців
		Усього	у тому числі подорожуючих		
			в межах території України	за кордоном	
Україна	5319952	5236249	449655	4786594	83703
Вінницька	20264	20264	14837	5427	–
Волинська	9247	8773	1095	7678	474
Дніпропетровська	57059	57059	9949	47110	–
Донецька	21626	21618	5733	15885	8
Житомирська	11253	11253	858	10395	–
Закарпатська	13522	13408	5448	7960	114
Запорізька	31521	31339	8438	22901	182
Івано-Франківська	43861	41568	35316	6252	2293
Київська	29656	29656	756	28900	–
Кіровоградська	4335	4335	344	3991	–
Луганська	1129	1129	16	1113	–
Львівська	143222	137787	64492	73295	5435
Миколаївська	8402	8402	796	7606	–
Одеська	59632	58811	19827	38984	821
Полтавська	3498	3498	328	3170	–
Рівненська	9494	9494	2100	7394	–
Сумська	9429	9429	5370	4059	–
Тернопільська	8450	8450	3404	5046	–
Харківська	33021	32798	8424	24374	223
Херсонська	4208	4208	2164	2044	–
Хмельницька	9401	9401	3385	6016	–
Черкаська	8692	8672	2658	6014	20
Чернівецька	15178	14999	1261	13738	179
Чернігівська	5982	5982	313	5669	–
м.Київ	4757870	4683916	252343	4431573	73954

Види фестивалів в Сумській області [власна розробка]

Вид фестивального заходу	Назва фестивалю	Місце проведення	Час проведення
Історичні фестивалі	Стара Фортеця	М. Тростянець	Червень
	Стежками козацької Слави	М. Глухів	Жовтень
	Тростянецький рубіж	М. Тростянець	Серпень
	Вирський град	М. Білопілля	Вересень
Музичні фестивалі	Органум	М. Суми	березень-квітень
	Bach Fest	М. Суми	Червень
	Схід-Рок	М. Тростянець	Серпень
	Чайковський Fest	м. Тростянець	травень-липень
	Зірковий шанс	Білопільський р-н	раз на рік
	Віртуози Сумщини	м. Суми	раз на рік
	На крилах молодості	М. Лебедин	раз на рік
	Первоцвіти	М. Суми	раз на рік
	Червона рута	М. Суми	раз на рік
	Мозаїка пісень	М. Суми	раз на рік
	Джаз-вітраж	М. Суми	раз на рік
	Поліська рапсодія	М. Шостка	раз на рік
	Талант кобзарського краю	Великописарівський район	раз на рік
	Зорі над Клевенню	Глухівський р-н	раз на рік
	Пісненими стежками рідного краю	Липоводолинський р-н	раз на рік
	Березовський STREET FEST	М. Глухів	раз на рік
	Слобожанська зірочка	Буринський р-н	раз на рік
	Дзвінки мелодії дитинства	М. Ромни	раз на рік
	Сузір'я талантів Лебедина	М. Лебедин	раз на рік
	Первоцвіт	М. Глухів М. Охтирка	раз на рік
Таланти твої, Білопільщина	М. Білопілля	раз на рік	
Народні джерела	Ямпільщина	протягом року	

	Боромля	Тростянецьчина	раз на рік
	Рок-на-селі	с. Алнинівка	раз на рік
	Булат	М. Суми	Квітень
	Зірковий шанс	М. Суми	раз на рік
	Ромни Fest	М. Ромни	раз на рік
	Перлини Пктивльщини	М. Путивль	раз на рік
	Золотая Кувшинка	М. Путивль	раз на рік
Гастрономічні фестивалі	Слобожанські смаки	М. Суми	Січень
	Гарбуз-фест	Чернеччина	раз на рік
	Льон-фест	М. Глухів	раз на рік
	Фестиваль вареників	М. Суми	раз на рік
	Нemp Fest	С. Сад	Серпень
	Суничний фестиваль	С. Малий Самбір	Червень
Спортивні фестивалі	Нескучний вело-fest	М. Тростянець	Влітку
	Trostober Fest	М. Тростянець	Вересень
	Стрекоза	С. Зелений гай	Червень
	Фестиваль хокею на траві	М. Суми	Вересень
	Velolife	Суми	Влітку
Етнографічні фестивалі	Кролевецькі рушники	М. Кролевець	Вересень
	Вишкіл із бойового гопаку	М. Глухів	Серпень
	Сіверське перевесло	М. Глухів	Жовтень
	Щедрий вечір, добрий вечір	М. Глухів	Січень
	Різдвяна зірка	М. Кролевець	Січень
	Новорічні вечорниці	М. Недригайлів	Січень
	Різдвяні дзвони	М. Лебедин	Січень
	Родинний чаросвіт	М. Буринь	Січень
	Різдвяний передзвін	М. Конотоп	Січень
	Сівер-етно-фест	М. Глухів	Січень
Культурно-розважальні фестивалі	Ніч музеїв	М. Суми	Травень
	Квартал фест	С. Підпригори Лебединський р-н	Серпень
	День міста Суми	М. Суми	Вересень
	Могриця – міжнародний ленд-арт симпозиум	С. Могриця	червень-липень

Рис. 3.1 Приклад запропонованого рекламного банеру для «Фестивалю Липи»